

KATEDRA KATEDRA KATEDRA

MARIBOR
25. VI. 1971
ŠT. 12
LETNIK XI

IZ VSEBINE:

- HRANA V CENTRU NE BO DRAŽJA
- REFORMA VIŠKEGA ŠOLSTVA
- STRPNOST POD VPRASANJEM
- MANIFEST ZASEDENE FILOZOFSKE FAKULTETE
- SLIČICE IZ VESELE DEZELE JUGOSLAVIJE
- AMANDMA XVIII. TOČKA 6
- LEVO ALI DESNO
- MANIFESTACIJA JEZIKOVNEGA GIBANJA
- KULTURA
- PERISKOP

Končno smo dočakali, da se je začela v Zvezi komunistov Slovenije razprava o visokem šolstvu in znanosti, ki bo po vsej verjetnosti skozi različne burje in odklone pripeljala do resolucije o visokem šolstvu in znanosti. Tako je — ne glede na to, koliko je bila doslej razprava in priprava materiala uspešna — poseg Zveze komunistov na to področje izredno dragocen.

Pomen in odgovornost te razprave nam ne sme zamegliti kritične osti, ko ocenjujemo visoko šolstvo in znanost, ki je ogledalo dnevnih razmer pri nas. Nasprotno — mislim, da je sedaj pravi trenutek, da poravnamo račune med sabo, in da jih uredimo tudi do ostalih družbenih struktur. Poravnavanja računov si ne predstavljam kot oster prepir o tem, kaj smo doslej storili pozitivnega ali negativnega na področju znanosti in visokega šolstva, pač pa — in predvsem — kot dialog nosilcev takšnih in drugačnih koncepcij znotraj visokega šolstva, znotraj slovenske družbe v Mariboru ali Ljubljani, dialog, ki lahko realno vodi do jasnih opredelitev. Zdi se — sodeč po preteklih dveh letih — da so se kopja v visokem šolstvu, ki so bila doslej naperjena (Maribor proti Ljubljani), postavila v vzporeden, diagonalen položaj, kar pomeni, da je končno omogočena fronta skupne vsebinske preobraz-

končno o visokem šolstvu

be oziroma revolucioniranja visokega šolstva. Tokratni resni pristop partije pa ne more uspeti, če že v svojih začetkih ne zagotovi širokega gibanja študentov in profesorjev ter ostalih družbenih faktorjev v borbi za novo, reformirano in »svobodno« visoko šolstvo in če se vzporedno ne razvije borba za uresničevanje in razvijanje samoupravljanja na visokih šolah in v družbi.

Uspeti tudi ne more, če ne izdelamo srednjega ali dolgoročnega načrta potreb po kadrih in profilih.

Prav tako ne bi smeli biti plahi ne preveč boječi, ko se bomo lotevali vprašanj, kot so:

- stopenjski ali integralni študij,
- interdisciplinarni študij,
- vrednotenje izrednega študija,
- vprašanje visokošolskih centrov,
- financiranje visokega šolstva in znanosti,
- samoupravni odnosi,
- kvalifikacija kadrov,
- vprašanje permanentnega študija,
- kolikšne vrednote je znanstveno in pedagoško delo profesorjev,
- otip študentov (kaj s tistimi, ki ne pridejo do diplom?),
- avtonomnost visokošolskih organizacij zveze komunistov.

Kakšne bodo dileme? Kakšni bodo odgovori? Kakšna bodo stališča v resoluciji? Ne bi ne bi postavljali odgovorov, prezgodaj je še ... Ob strani prav gotovo ne bomo ostali.

Verjetno bodo odgovori odvisni od širokega spleta dogovorov in stališč, predvsem pa od stopnje in širine gibanja med študenti in profesorji, njihova revolucionarnost pa bo odvisna od moči občutka za današnji, predvsem pa jutrišnji slovenski dan.

Toda kaj želimo in v čem je perspektiva?

Hočemo svobodno visoko šolstvo, temelječe na visoko razvitem sodelovanju med študenti in profesorji in na sodelovanju z gospodarstvom. Hočemo šolstvo, ki se bo enakopravno razvijalo vsaj v dveh visokošolskih centrih, ki bo omogočilo interdisciplinarni in stopenjski študij pri enih in integralni študij pri drugih profilih, šolstvo ki bo visoko razvilo možnost izrednega študija; ta pa lahko v naših razmerah edini omogoča stalno izpopolnjevanje delavcev v praksi.

SLAVKO GERIČ

Dolgo pričakovani XXIV. kongres KP Sovjetske zveze, ki je burkal domišljijo, preden se je začel, je dočela jasno definirati naloge in funkcije Sovjetske zveze kot svetovnega nosilca socializma, ugotovil je položaj ostalih članic Varšavskega pakta, kljub ideološkim neskladjem pa tiho priznal Kitajski pozicijo

ples vampirjev

velesile. Ostalim majhnim socialističnim delom pa preostane poslušati veliko sestro na Vzhodu, seveda v duhu internacionalizma in proletarske zagnanosti za krepitev socializma, takšnega, kot ga izdelujejo v političnih delavnicah v Kremliju.

Morda kongresa ne bi bilo treba obravnavati s priokusom žalosti in razočaranja, če ne bi pomenil nadaljnje krepitve sovjetskega imperializma. Proletarski internacionalizem, ki ga je sovjetska ideologija reducirala na pojem socialistični internacionalizem, ker ta v svetovnih okvirih dandanes bolje uspeva, se je ponovno izvrnil v zlagano burko, postal je farsa takrat, ko je o njem govoril sekretar KP CSSR Gustav Husak. Zahvaljujoč se intervencionistom iz leta 1968 je v skrajni desnici, ki se je pojavljala v CSSR v vidnih oblikah malomeščanskega izživljanja, iskal največjo nevarnost za socialistični razvoj socialističnih držav. Hkrati bi moral pojasniti sistem prisile, ki zavira svobodno razvijanje družbenoekonomskih odnosov, kar to zahteva SZ, ki ji družbeno pretakanje ni pogodu, ampak ga raj: fiksira, omrtvi.

In medtem ko je veliko ljudi verjelo, da srednja pot, ki bi se je zmernež, kot je Husak, držal, pomeni tudi skorajšnjo preusmeritev družbe v zares socialistične vode resnične zainteresiranosti delovnega ljudstva, za naprej tega upanja ne more gojiti nihče, niti največji optimist ne. Priznanje tako otipljivega nesmisla (prisotnost kontrarevolucionarnih elementov v CSSR naj bi bila izredno močna, dasiravno ne kritična) vzbuja tudi sovjetom samim neprijetne vizije. Naprednost, ki jo danes še lahko izolirajo z vojsko in etiketiranjem, slej ko prej tli in rase. Čez nekaj časa postanejo politične akcije znotraj družbenega prostora zelo jasne, zato ne bo nezanimivo spremljati politična dogajanja v socialističnih državah, posebej v teh, ki so nam najbližje. Kajti izenačevanje življenjskih pogojev poljskega ljudstva v bistvu pomeni kratkoročno kost, ki jo je poljski delavski razred dobil, dasiravno na vpludnejši način. Rekli bi lahko, da je ruska postrežba v poljskem primeru bila morda ne hitrejša — prav gotovo pa na nivoju. In ko zamerimo Husaku, Indri ali Krougalu vdano in večno sodelovanje z negativnimi družbenopolitičnimi tendencami (če SZ lahko identificiramo z njimi), pozabljam na češki in slovaški parod. Pravijo, da ima narod takšne voditelje, kot si jih zasluži. Rekel bom, da to drži. Ker velika večina detajlov avgustovskih dogodkov 1968. leta in obdobje treh let, ki nas od njih loči, to potrjuje.

Prav vseeno je, ali se opredeljujemo za jugoslovanski, sovjetski, kitajski ali kubanski socializem. Izbrani model nam nikakor ne more dajati tudi pravice vsiljevanja naših lastnih zakonitosti socialistični državi, ki v bistveno različnih okoliščinah teži k istemu cilju. Husaki in Brežnjevci pot, po kateri hodijo narodi, prav gotovo ne morejo zagraditi in narode preusmeriti na veliko sovjetsko avto cesto. Poskušajo pa lahko, ker jim ljudstvo znotraj dežele to omogoča. Nenehno priznavanje napak, ki jih nisi storil, lahko privede do tega, da začenjaš verjeti v svojo krivdo. Mislim, da se Husaku to ni zgodilo, prav verjetno pa je, da bo še enkrat moral priznavati to, s čimer se danes diči.

Mojca Drčar-Murko je v Teoriji in praksi zapisala: Kako je šel tovariš Husak v Canosso. Poiskal bi ustrežnejšo rešitev in napisal: Kako je usoda majhnih narodov determinirana z oblastništvom velikih.

DUSAN ZBAŠNIK

V sedmih dneh svobodne univerze v Ljubljani smo preizkusili nove oblike dela univerze, vnesli v delo nove vsebine in tako v okviru stare univerze realizirali svobodno univerzo, ki je žarišče družbenokritične in svobodne znanosti, ki oblikuje vsestransko razvijanje ustvarjalnih in revolucionarnih ljudi.

Naše pripombe k metodologiji izdelave študentskega projekta za reformo univerze so v prvi vrsti metodološke.

1. teza

Vsak študentski projekt o reformi univerze in šolskega sistema je brezploden, če že v fazi konstrukcije ne angažira študentov in pedagoško-znanstvenih delavcev ter vseh drugih družbenih subjektov za ustvarjalno in odgovorno sodelovanje.

Takšen projekt obvezno zahteva diferenciacijo med konservativnimi in progresivnimi silami — na univerzi in v družbi, kar je pogoj za nadaljnje delo.

2. teza

Vsak projekt reforme univerze in šolskega sistema je brezploden, če ne bazira na analizah stanja in razvoja šolskega sistema, na analizah kadrovskih potreb. Zato moramo študente postaviti zahtevno, da se napravi več analiz in študij o univerzi in šolskem sistemu. Pri

prispevek k diskusiji o reformi univerze

tem delu morajo sodelovati študenti. Prvi pogoj za reformo univerze je demokratizacija celotnega šolskega sistema. Socialistični šolski sistem mora vsakomur omogočati, da razvija svoje sposobnosti. Zato je nujno potrebno izenačevanje pogojev za življenje otrok v družini, izenačevanje pogojev za odhod v šolo — z adekvatnim družbenim dogovorom, fiksnim sistemom štipendiranja učencev in študentov ter izboljšanje pogojev za delo šole, posebno v siromašnem okolju. Univerza je prav tako del delovnega mesta vsakega delavca in daje možnost za stalno izobraževanje, informiranje izobraževanja in osveščanje vseh delavcev.

Univerza je katalizator dela in gibanja vseh intelektualcev. Nova univerza je žarišče svobode in center družbenega napredka. Univerza ni tovarna za kadre, temveč kovačnica svobodnih ljudi. Danes je obvezno omogočiti normalne pogoje za delo univerz. Z odločno akcijo univerze v celoti je potrebno spremeniti odnos političnih struktur do znanja, do pedagoško-znanstvenega dela in do delavcev na univerzi.

Angažirani študentje in profesorji vnašajo novosti in jih realizirajo v organizaciji dela na univerzi. Z vnašanjem novih aktualnih problemov bogatijo vsebino dela univerze. Na univerzi je potrebno uvesti individualne profesionalne posvete, organizacijske možnosti za interdisciplinarno in teamsko delo ter razbijati stare avtoritativne odnose.

Borba za takšno univerzo poteka samo preko borbe za uresničevanje samoupravnih odnosov v družbi in na univerzi.

Zveza študentov Jugoslavije mora odigrati v procesu reforme univerze vlogo iniciatorja, provokatorja in katalizatorja vseh gibanj, ki teže k vnašanju inovacij na univerzi, in k demokratizaciji šolskega sistema. S tem se ukinja možnost transmissijske vloge Zveze študentov in stari način političnega dela, katerega izraz je tudi način dela in metodologija predložene resolucije.

BOGOMIR MIHEVC

Ideologija »gornjih plastj« ni več samo humanizem, ker je industrijski projekt — ta večni sopotnik novega napredka — izvzet iz tradicije; avtoritarnost družbenih moči povezuje svojo ideologijo s strateškimi cilji, ki ne mo-

nehajte se smehljati

rejo biti nič drugega kakor eshatos. Seveda prav zdaj nastopi tisti trenutek soodvisnosti, kjer razmerje človeka do svobode razlikuje funkcijo družbene moči. Ne-moč žrtvenika postane ideal svobode, postane sama svoja žrtev, to je, ne-moč se spremeni v askezo napredka. Empirizem, ki spremlja industrijskega človeka, ohranja avtoritarnost in humanistične cilje kot nekaj posebnega. Aparatura družbenega sistema deluje torej dualistično, vzporeja temeljne moči proti objektivni stvarnosti.

Ce izhajamo iz tendencioznosti, pa se eksistenca ne pomirja racionalno, uravnovešeno, individualno; nasprotno: masovni komunikativni sporočevalci, totalni državni aparati in privilegirani sloji tvorijo skupno moč; nedvomno se ta moč imenuje zgodovina. Tako zgodovina nastaja po eni strani kot totalni absolut skupnih družbenih, organizacijsko povezanih moči, medtem ko individualnost izgublja svojo zavest, s tem pa tudi samo-zavedanje. Ali je torej individualnost temelj humanizma, mar je osebnost izgubila svoj pomen in moč v množici? Je industrializacija v proizvodnji res osvoboditev človeka od dela? Tiha veličina človekovega uma je nepresežena; eksistenca torej vpleta v svoj id-ego elemente apolitičnega in dionizičnega, mythos in logos, kot nekaj samo po sebi umevnega. Humanizem je vrednota, ki se širi le nazaj, v svojo preteklost, v iskanje neuresničenege časa. Klasični model mišljenja in zavest o avtomaciji se pobijata. Zato se humanizem vrača v imanentno historičnost in dualistično razlikuje klasični ideal od sodobne situacijske logike. To se pravi, da posamezni sistemi vzdržujejo elemente in strukture, ki so po svojem bistvu povezani s človekom. Za humanizem velja, da ostaja človek nespremenjen, zategadelj je to vrednota, samoumevnost, Človek.

Pozitivizem, ki ni nič drugega kakor religija znanosti, je ohranil kategorijo materialističnega spoznanja; to spoznanje pa je uvrstilo razkol oziroma spor o materializmu v »znanstveni svetovni nazor« in »energetični imperativ«. Tako je filozofija eksistence uresničila idejo o »realnem humanizmu«, se pravi, da je eksistenca začela doumevati zavest kot materialni proces; seveda pa je odtujenost človeka-eksistence od zavesti-transcendence ali celo od imaginacije izbrala fetišistično vrednoto, to je vrednoto sedanjosti in aktualne pozicijske situacije. Ko je namreč postala filozofija politični moment v ideološkem gibanju, je izgubila svojo pamet, človeka je definirala (in še definira) kot soc-realistično, dialektično in materialno produktivno silo. Zategadelj je realni humanizem kot antropološka kategorija le interpretiranje DIAMATA in gospodarskega, industrijskega družbenega razvoja, medtem ko so kategorije in postulati filozofije in čistega mišljenja izgubile — vsaj začasno — svoj pomen. Realni humanizem ostaja na ta način revizionizem antropologije; v bistvu namreč ne izhaja iz mišljenja, temveč iz realne pozicije in situacijske logike. Eksistenco prikazuje kot totalno proizvodno moč. Kajti realno ni samo to, kar je dano, temveč je sočasno možnost dane realnosti. Eksistenca privzema s tem specifično, trenutno in izpolnjeno vrednost v dopolnilu; dopolnilo pa je, če razumemo eksistenco kot psihično enoto; komunikacija z alter-egom ali drugače je popolna osamitev uma. Zato je tudi dopolnilo (ali učlovečenje) absurd. Filozofija eksistence, kot jo srečamo najprej pri Jasperju in kasneje v Sartrovem eksistencializmu, projicira klasični humanizem iz pozitivističnih, čestokrat pa celo iz pragmatičnih izhodišč v svojo »drugo naravo«, svojo imanentno metafiziko. Dialektika je dualistična.

VLADIMIR GAJŠEK

študentom zadnjega letnika 1970-71

Tudi kot absolventi v študijskem letu 1970/71 boste do prenehanja statusa študenta upravičeni do zdravstvenega varstva pri skladu ZVS. Da si boste zdravstveno varstvo pravočasno uredili, vas že pred zaključkom tekočega študijskega leta obveščamo, da bo potrebno v času vpisa za študijsko leto 1971/72 na svojem visokošolskem zavodu vložiti prijavitni list za zdravstveno varstvo ter vplačati prispevek v sklad ZVS (predvidoma po 20,00 din letno), na podlagi česar vam bo izdana zdravstvena izkaznica sklada ZVS. Obrazec »prijavitni list« bo na razpolago pri vratarju univerze v Ljubljani, pri združenju visokošolskih zavodov v Mariboru oziroma na visokošolskih zavodih.

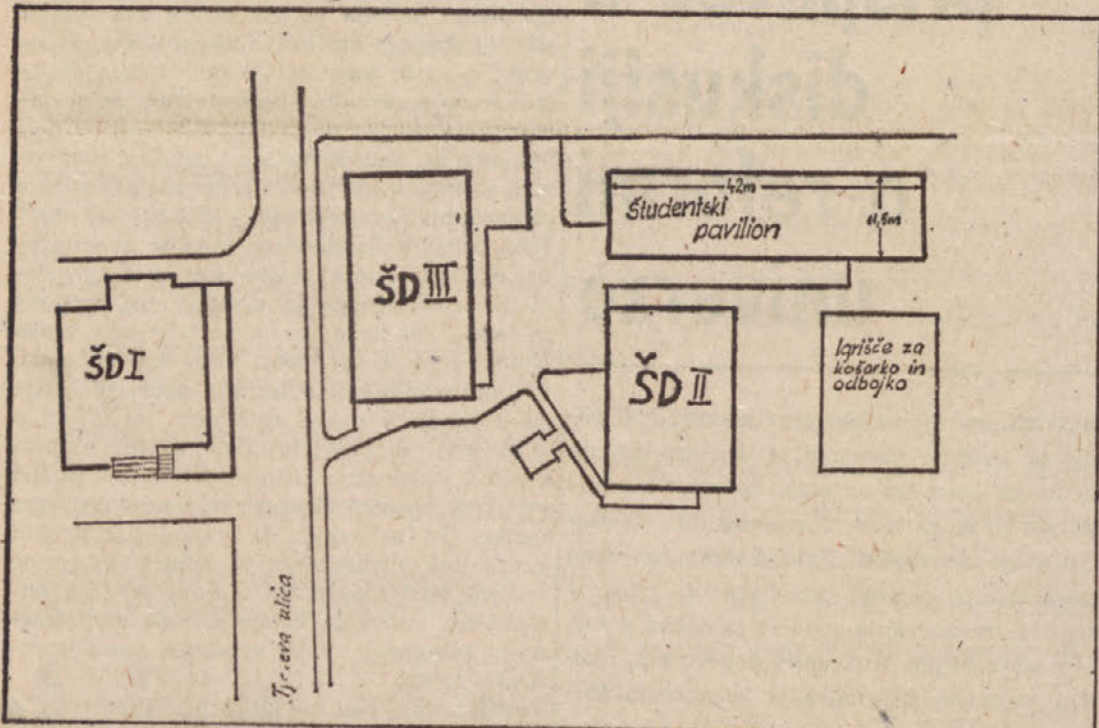
Vabimo vas, da preberete v času vpisa podrobnejše navodilo na oglasni deski visokošolskega zavoda.

SKLAD ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO
STUDENTOV V LJUBLJANI

nova gradnja v študent- skem naselju

Na kup poslovnih prostorov za združenje MVZ je dvignil veliko prahu. Kako tudi ne, saj si je združenje denar izposodilo pri skladu za gradnjo študentskih stanovanj. Študentje smo seveda protestirali, kljub temu pa niso prišli na račun tisti, ki so hoteli narediti iz tega senzacija. Združenje je spoznalo tudi naše potrebe in sporazumeli smo se, da bomo v februarju 1972 že pričeli z novo gradnjo v študentskem naselju ob parku.

Predvsem moramo zdaj jasno vedeti, kaj bomo gradili. V makro lokaciji študentskega naselja je že ves čas predviden tudi manjši paviljon, ki pa, baje zaradi urbanističnega načrta, ne more biti višji kot enonadstropni. Torej bo imel paviljon tri etaže: kletno, pritlično in nadstropje. Moramo pa študentje točno povedati, kaj najbolj potrebujemo. Znanje so le potrebe, ki jih postavlja IO SS MVZ. Ta predlog je tak: prostori morajo biti vsestransko uporabni, večfunkcionalni. V kletnih prostorih naj bi bila velika dvorana z lesenimi premičnimi pregradami, ki naj bi služila za vaje vseh sekcij KUD

Študent, za študentske plesne, plesne vaje, razna zborovanja, skupščine itd., seveda za garderobami za KUD Student in manjšim bifejem. V pritličju naj bi bili vsi poslovni prostori študentskih organizacij (IO SS MVZ, KUD, Katedra, študentski servis, pokrajinski klubi, pododbor ISS, mednarodni klub prijateljstva, radio Student). V prvem nadstropju bi bilo treba urediti učilnico, premisliti pa je treba, če ne bi kazalo vsaj v eni etaži zgraditi stanovanja.

Tako predvideva IO. Na skupščini študentov bodo morali študentje v širšem krogu povedati svoje mnenje, predloge bo obravnaval tudi svet združenja, od katerega mora skupščina zahtevati, da odobri novo gradnjo. Potem bo treba naročiti idejni načrt, ki gre spet v obravnavo študentov, ter na podlagi dopolnilnih in spremenljivih predlogov se bo napravil projekt. Gradnja se lahko začne februarja 1972 in konča jeseni istega leta.

Poleg te stavbe smo z združenjem dosegli tudi sporazum o košarkarskem in odbojarskem igrišču, ki bosta zgrajeni že letos do jeseni (prej je bilo predvideno samo igrišče za odbojko). Doslej je bil študentski center ob parku funkcionalno zelo pomanjkljivo grajen. Upamo, da bomo po pridobitvi teh objektov mariborski študentje nekoliko bolj sproščeno zadihali.

Tone Janša

KATEDRA

Izdaja izvršni odbor Študentske skupnosti VZM
Glavni in odgovorni urednik: Slavko Gerič

Uredniški odbor: Marija Frankovič, Slavko Gerič, Vladimir Gajšek, Branko Gerlič, Zarko Golob, Igor Plohl, Tone Janša, Barbara Vidic, Dušan Zbašnik, Boril Zupančič, Jože Zagožen, Mitja Žitnik, Marjan Zmazec (tehnični urednik). Uredništvo in uprava: Ob parku 7, telefon 22-004. Tekoči račun 618-678-54. Nenaročenih slik in rokopisov ne vračamo. Cena izvida 50 par (letna naročnina 10 din, za ustanove in podjetja 15 din).

Tisk: CP Mariborski tisk.

hrana v 'centru' ne bo dražja!

V želji, da bi se enakopravno slišali obe strani, me je na zadnjem sestanku komisije za prehrano povabil računovodja »Centra« tov. Alojz Vajgerl na razgovor glede domnevnega podražitve študentskega menija.

Ker sodim med one ljudi, ki jim pomenita resnica in pravica vse na svetu, sem se povabilu seve ljubeznivo odzval.

No, ker me je pot vodila mimo zgradbe združenja, sem sklenil, da bi bilo morda bolje prej prisluhniti drugi plati zvona. Tajnik združenja visokošolskih zavodov tov. Janko Kuster je bil takoj pripravljen žrtvovati del dragocenega časa. Na vprašanje, če se bo res povišala cena menija, je odgovoril naslednje:

— Dileme pravzaprav ni več. Ravno danes smo dobili obvestilo samopostrežne restavracije »Center«, s katerim nas obveščajo, da vzdržujejo pogodbo v veljavi do prvega julija — s tem pa je problem pravzaprav rešen, kajti velika večina študentov bo že poletje doma, tako da resnejših problemov s prehrano ne bomo imeli.

— Dovolite, kateri pa so razlogi za omenjeno potožbo? Tov. Vajgerl nam je na sestanku komisije za prehrano vneto zatrdil, da je zanje ugodne enostransko prekiniti pogodbo z združenjem ter poravnati pogodbeno vlogo.

— To je bila prenapljena trditve. V primeru enostranske prekinitve pogodbe za prehrano študentov bi nam morala samopostrežna restavracija »Center« poravnati ca. 950.000, starih dinarjev. To vsoto bi mi kasneje povrnil študentom, tako da bi bila restavracija v vsakem primeru na slabšem.

— Za koliko časa pa je potem odvrnjena nevarnost podražitve študentskega menija?

— Praktično do oktobra, dejansko pa seveda samo do prvega julija, vendar je večina študentov že počitnice doma, tako da jih ta ukrep ne prizadene.

— Pa jeseni?

— No, takrat bo seveda treba skleniti novo pogodbo. Gotovo pa je, da cena menija ne bo ostala na sedanjem nivoju, marveč bo morala temeljiti na realni podlagi. Vsakodnevne podražitve osnovnih dobrin silijo restavracijo v ta korak.

— To praktično pomeni, da bo moral v jeseni marsikateri študent obesiti študij na klin, kajti skupni stroški bodo, posebno če upoštevamo še povišanje stanarine, presegli možnosti študentov.

— Da, tu se utegnejo pojaviti težave. Res je, da sedanji dohodki študentov ne bodo zadostovali. Seveda pa gre tu za vprašanje družbenega dogovora o štipendiranju in kreditiranju. Mi bomo svojo dolžnost zagotovo izpolnili. Odprto ostane le vprašanje štipenditorjev. Naloga študentov je, da zahtevajo od podjetij, da le-ta povišajo štipendije do višine naknadno ugotovljenega senzusa.

— Se eno vprašanje, tov. tajnik: kaj bi priporočili tako bodočim »brucem« kot »starim bajtam« za naslednje šolsko leto?

— Predvsem bi jih želel opozoriti, da naj si pravočasno preskrbe štipendije. Teh je dovolj na vseh koncih in krajih. Podjetja se stalno pritožujejo, da ni odzivov na razglase. Treba je samo prelistati časopis in štipendija je tu! Seveda pa se morajo tudi glede kreditov in subvencij pravočasno informirati; le redki so namreč primeri, ko so bile prošnje odklonjene.

— Tov. Kuster, za razgovor se vam najlepše zahvaljujem.

Z razjasnjenimi pojmi sem se odpravil v samopostrežno restavracijo »Center«. Tov. računovodja je bil »suraden« ter me je odpravil že takoj pri vratih:

— Ja, veste, intervju ni več potreben. Ostalo je vse po starem. Študentje ste dosegli svoje.

— Hvala lepa, tov. računovodja, in na svidenje! Študentkam, študentom ter »zelencem« priporočam torej naslednje: »navali ljudstvo na štipendije in posojila«

Razgovor pripravil J. Z.

Italijanski študenti ekonomije so obiskali Zlatogor — Fotografija B. Čerin

— V četrtek, 27. maja, se je v prostorih restavracije Pri treh ribnikih sestala IO Kluba sekcije posavskih študentov. Najprej je predsednik sekcije Dejan Avsec prikazal uspehe, ki so jih dosegli pri svojem delu v preteklem obdobju. Posebej je poudaril, da so pred kratkim podpisali z matičnim klubom v Ljubljani dogovor o delitvi sredstev, po katerem bo sekcija v Mariboru dobila tretjino sredstev, ki jih prispevata občinski skupščini Brežice in Krško.

Na tem sestanku se je dosedanja in hkrati prvi predsednik sekcije poslovil od svojega kluba. Njegova želja je bila, da bi v jeseni, ko se bo sestala redna skupščina, nadaljevali s tradicijami ter da bi delovanje sekcije še bolj razširili in popestrili. Seveda ni pozabil poudariti, da je važen pogoj ta, da bodo v jeseni izvolili marljivo in sposobno vodstvo, ki bo kos bremenom, ki jih bo terjalo nadaljnje delo.

Resnično je bila posavska sekcija v preteklem obdobju izredno aktivna, kar najbolje ilustrira dejstvo, da je vseskozi živahno sodelovala z ostalima pokrajinskima kluboma, izvršnim odborom SS ter matičnima občinama.

— Tega dne se je v prostorih samopostrežne restavracije Center sestala tudi komisija za prehrano IO SS. Člani komisije so ostro kritizirali nekatere nepravilnosti v zvezi z jedilnikom v preteklem obdobju. Prav tako se niso strinjali s konceptom jedilnika za mesec junij.

Komisija je poleg tega nasprotovala domnevni povišanju cen za študentski menu.

— V torek, 1. junija, so v prostorih gostišča Branik absolventje prve stopnje VEKS veselo zaključili obiskovanje predavanj. Žal je bila udeležba študentov dokaj skromna, pa tudi od osebja šole se je zabave udeležil le tajnik tov. Sitar. Študentje so navdušeno sprejeli njegov pozdravni govor.

Diplomanti Višje agronomske šole

POZDRAVLJENI PRIJATELJI IZ ZAMEJSTVA

1. in 3. junija bo mariborske študente obiskala skupina petnajstih študentov, članov kluba Slovenskih študentov na Dunaju in uredništva Klavdiva. Poleg tega, da se bomo pogovarjali o obsejstranskem sodelovanju in vprašanjih, ki so bistvena za zamejce na Koroškem, se bomo pogovarjali tudi o nekaterih vidikih družbenopolitičnega življenja pri nas. Skupno z mariborskimi študenti se bodo zamejci odpravili tudi na strokovno ekskurzijo po severo-vzhodni Sloveniji. Izvlečke iz teoretičnega dela (razprave in referatov) bomo objavili tudi v naslednji Katedri. Pohvalno je, da stroške krije IO sam ob pomoči gospodarskih organizacij S.G

Bezirkshauptmannschaft Klagenfurt
Postleitzahl 9010

Zl. 3 V 1/71 - 6

Klagenfurt, den 21.5.1971

Bezirg: Volkszählung 1971

Herrn

Felix Wieser

9163 Windisch Bleiberg 9

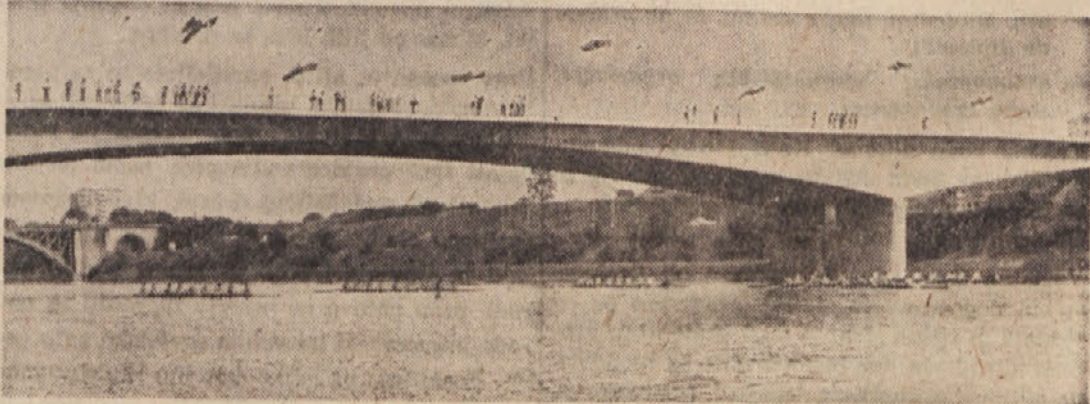
Na Vašo pismo od 15.5.1971 vam v priključku izročam s tem tukajšno pismo od 7.5.1971, Stev.: 3 V 1/71 - 6, v slovenskem jeziku s prošnjo za snanjenje.

»K Vašem pismu pres datuma na dostavo uradnih formularjev za ljudsko štetje v slovenskem jeziku vam pod opozorilom na odredbo namenskega ministra za notranje zadeve od 27.11.1970, RSZL 19/71 sporočamo, da pri ljudskem štetju bodo porabljeni formularji samo v nemškem jeziku. Če ne obvladate nemškega jezika, je za to poskrbljeno, da boste v tej od Vas imenovani občini pri izpolnitvi formularjev za ljudsko štetje od svedenega organa svetovani.«

Für den Bezirkshauptmann
Gütersfelder eh.

Eden izmed primerov, kako uradne avstrijske službe obvladajo slovenski jezik, čeprav bi to po zakonu morale

letos ljubljana pred mariborom

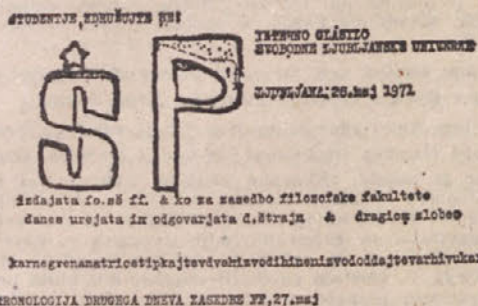
Na umetnem jezeru, ki ga je napravila zajezena Drava, je bila 25. maja druga študentska regata osmercev. Organiziralo jo je združenje visokošolskih zavodov Maribor. Nastopili so osmerci Celovca, Trsta, Reke, Zagreba, Ljubljane in Maribora. Pred tekmovalnim sta za visoka favorita veljala osmerca Zagreba in Trsta. Ze takoj po startu pa se je izkazalo, da Tržičani niso tako močni, saj so na koncu zasedli zadnje mesto. Ze takoj za začetku so se odlepili čolni Celovca, Reke in Zagreba. Mariborčani in Ljubljanačani so se borili za 4. in 5. mesto. Po izrednem finišu so prvi prišli skozi cilj Rečani, takoj za njimi Zagrebčani in kot tretji Celovčani. Mariborčanom je v zadnji četrtini zmanjkalo moči in so tako le z minimalno prednostjo obranili peto mesto pred Tržičani. Po tekmovalni sta študente v imenu mariborskih visokošolskih zavodov pozdravila dr. Danilo Požar, nato pa še

predsednik Veslaške zveze Jugoslavije Ljubo Truta. Vse ekipe so prejele plakete, zmagovalni osmerek pa pokal in prehodno statuo VESLAC. Na progi, dolgi 2000 m, je bil vrstni red naslednji: 1. Reka 5:58,3, 2. Zagreb 5:58,3, 3. Celovec 6:07,4, 4. Ljubljana 6:19,3, 5. Maribor 6:23,4, 6. Trst 6:23,6.

Organizacija prireditve je bila dobro pripravljena, le a tehnične plati je malo šepala. Na koncu bi rad povedal, da je padlo nekaj neutemeljenih pripomb na predstavnike študentske organizacije. Glavni organizatorji so nam namreč zamerili, da se na sklepni prireditvi na VAS ni oglasil nobeden predstavnik izvršnega odbora. To bi gotovo storil, če bi bil vabljen. Zato se v imenu celotnega IO, posebej pa športne komisije, lepo zahvaljujem za neposlano povabilo.

Dušan Kumer

reforma visokega šolstva

Vsak projekt, ki hoče spreminjati univerzo, šolski sistem ali družbeno ureditev, mora že v fazi nastajanja pritegniti k sodelovanju vse zainteresirane subjekte. Široka in poglobljena javna razprava o teh vprašanjih je osnovni element demokratične in socialistične politike. Analiza izkušenj z reformami univerze v preteklosti lahko odgovori na vprašanja, komu koristijo nepolitizirani, neangažirani študentje in profesorji in kdo rabi pozitivistično in družbeno nekritično znanost. Zahteve po kritični, družbeno angažirani znanosti in takem študiju na univerzi, ki bo omogočal ustvarjalnost in vsestranski razvoj vsakega posameznika, postavljamo proti željam obstoječe »družbe«, ki rabi pozitivistično znanost, od šolskega sistema pa samo »kadre« za reševanje gospodarskih

Neangažirani študentje in profesorji so objekt manipulacije.

težav. Univerza tudi ni tehnološki inštitut za potrebe gospodarstva, ampak je ena od možnosti in oblik za stalno izobraževanje zaposlenih strokovnjakov, kar daje možnost za ovrednotenje in izboljšanje vsebine in organizacije pedagoško-znanstvenega dela in študija na univerzi. Sodobna, reformirana univerza je za nas žarišče družbenokritične in angažirane znanosti ter kovačnica vsestransko razvitih, ustvarjalnih in revolucionarnih osebnosti. Hočemo univerzo, ki osvobaja. Subjekti pedagoškega dela na univerzi, to so študentje in profesorji, izvajajo svoje zahteve iz kritične analize družbe, iz zahtev delavskega razreda ter sodobnega razvoja in vloge znanosti. So edini, ki te zahteve lahko odgovorno in radikalno postavljajo in se najbolj zavzeto borijo za njihovo uresničevanje. Vsako reformiranje univerze mora vključevati in predpostavljati dve vrsti sprememb: 1. demokratizacijo sistema v celoti

Samoupravljanje? Seveda. Vrhovi hierarhije se upravljajo sami. (Brez proletariata.)

Šolski sistem mora vsakomur omogočiti maksimalni razvoj njegovih sposobnosti. Naša šola je enotna samo organizacijsko, omogočeno je vertikalno prehajanje in horizontalna povezava, ni pa enotna v tem smislu, da imajo vsi, od predšolskih ustanov do stalnega izobraževanja, finančne in organizacijske možnosti za šolanje. Zato zahtevamo, da republika finančno kompenzira razlike v možnostih za predšolsko vzgojo, za osnovne in srednje šole in za razne razvite in nerazvite predeli Slovenije. Zahtevamo stalno izobraževanje vseh zaposlenih, ne le zaradi ekonomskih razlogov, ampak zato, ker je izobraževanje delavcev osnovni pogoj za uresničevanje samoupravljanja. 2. Sprememba študijskega procesa na univerzi. Študent naj postane subjekt učnega procesa. Z uvajanjem novih oblik študijskega dela, s povezovanjem pedagoškega dela z znanstvenim delom postajajo tudi profesorji subjekti učnega procesa. Profesorji tako niso več samo posredovalci znanja, ki ga študenti samo sprejemajo, ampak postanejo v tem smislu najbolj angažirani tvorci kritične znanosti. Organiziranje univerze v skladu s sodobno znanostjo pa predpostavlja uresničevanje samoupravljanja na univerzi in v družbi. Naši predlogi za spremembo načina študija izhajajo iz že obstoječih prizadevanj študentov in profesorjev na posameznih oddelkih in fakultetah, iz dosedanjih predlogov in zahtev Skupnosti študentov in Ljubljani, ki smo jih že večkrat podali na skupščini SRS, v republični izobraževalni skupnosti, na tribunah, na zborovanjih, na skupščinah študentov posameznih fakultet in s pomočjo sredstev javnega informiranja. Poudariti je treba, da so nekatere od navedenih sprememb že uresničile v okviru posameznih oddelkov in fakultet angažirani študenti in profesorji, ki v okviru stare univerze gradijo novo in se borijo za novo družbo.

1. Zahtevamo boljše pogoje za delo univerze — Zahtevamo gradnjo novih prostorskih kapacitet. Če ti ni všeč sosed, si izmisli paragraf proti njemu. Zapri ga bodo.

Podpiramo zahteve študentov in profesorjev z ekonomske, pravne, medicinske, filozofske fakultete ter drugih fakultet in srednjih šol za gradnjo novih prostorov.

— Zahtevamo povečanje kapacitet dijaških in študentskih domov. — Zahtevamo boljše finančno stimulacijo pedagoško-znanstvenih delavcev na univerzi. — Zahtevamo več sredstev za študijske pripomočke. Zahtevamo dosledno uresničevanje družbenega dogovora o stipendiranju. Družba mora omogočiti nemoten študij vsakomur, ki je za to sposoben. — Zahtevamo večje možnosti za nabavo strokovne literature. — Zahtevamo večje možnosti za tiskanje publikacij za potrebe univerze. — Zahtevamo boljše založniški program za potrebe študija. — Zahtevamo samostojno univerzitetno knjigarno. — Zahtevamo ureditev prometa na Aškerčevi cesti. 2. Zahtevamo izboljšanje kvalitete pedagoškega dela na univerzi

— Študentje in profesorji smo enotna delovna skupnost, zato moramo najti skupne poti za uspešno sodelovanje pri reševanju študijskih in družbenih problemov. — Vsakega študenta je potrebno seznaniti s statutom fakultete, s študijskim programom, ga stalno obveščati o delu fakultetnih organov in ga pritegniti k uresničevanju in spreminjanju sklepov in programov. — Kvaliteta pedagoškega in znanstvenega dela naj bo edini kriterij pri nagradovanju in napredovanju univerzitetnih profesorjev. — Napredovanje študentov naj bo predvsem odvisno od aktivnega sodelovanja v študijskem procesu. Izpiti naj bodo samo formalen sklep celotnega dela.

— V študiju, predvsem v višjih letnikih, naj bo poudarek na delu v seminarjih, kjer se odpirajo novi problemi ob večjem sodelovanju študentov in profesorjev.

— Študenti naj se v večji meri vključujejo v znanstveno-raziskovalno delo na fakultetah in inštitutih. — Predlagamo, da se v naslednjem študijskem letu za seminarske in diplomske naloge izbirajo predvsem teme, ki zajemajo temeljne probleme posameznih strok ter obravnavajo aktualne družbene probleme. Študijsko leto 1971/72 naj bo leto intenzivnega študija!

— Predlagamo več individualnega dela profesorjev in asistentov s študenti.

— Predlagamo večje angažiranje podiplomskih študentov, absolventov in študentov višjih letnikov za pedagoško delo.

— Univerzitetni inštituti naj redno poročajo o svojem delu študentom in profesorjem na ustreznih fakultetah.

— Zahtevamo stalno didaktično izobraževanje profesorjev in asistentov.

3. Novosti v organizaciji univerze

— Predlagamo organizirane svetovalne službe v okviru univerze, ki naj opravljajo organizacijsko, svetovalno in orientacijsko delo pri vpisu študentov na univerzo ter seznanjajo profesorje in dijakke v srednjih šolah s študijem na univerzi. Predlagamo ustanovitev komisije za vpis in svetovanje, ki naj jo sestavljajo predstavniki študentov, univerze in inštituta za psihologijo, ki naj prevzame strokovno delo pri vpisu in svetovanju. Smo proti sprejemnim izpitom.

— Predlagamo osnovanje informacijskega centra v okviru univerze, ki bi zbiral, urejal in posredoval informacije (znanstvene).

— Ker interdisciplinarnost in teamski način sodobnega znanstvenega dela rušita sistem ozko zaprtih kateder in fakultet, predlagamo povečanje možnosti za interdisciplinarni študij. To zajema povezovanje študijskih programov, uvajanje izbirnih predmetov, interdisciplinarnih, kolektivnih seminarov in diplomskih nalog, povečanje možnosti za interdisciplinarni podiplomski študij itd.

— Predlagamo, da posamezne fakultete preučijo možnosti za odpiranje novih kateder in oddelkov oziroma za ustanovitev novih fakultet.

— Predlagamo osnovanje novega raziskovalnega centra za preučevanje problematike univerze in študentov.

3. Nove oblike dela na univerzi, ki jih omogoča večje angažiranje in sodelovanje študentov in praktikov

— Predlagamo več interdisciplinarnih sestankov študentov in profesorjev z različnih fakultet in univerz o aktualnih problemih teorije in družbene prakse.

— Predlagamo organiziranje svobodnih kateder in svobodnih seminarjev za diskusije na posameznih oddelkih in fakultetah o problemih, ki v rednih oblikah študija niso zadostno zajeti.

— Predlagamo ustanavljanje delovnih skupin študentov in profesorjev v okviru posameznih strok za dajanje svetovalne pomoči študentom in pedagoško-znanstvenim delavcem na univerzi iz drugih strok (prevajalne službe, lektorska služba, pravna posvetovalnica, učenje tujih jezikov itd.).

— Predlagamo večje sodelovanje že zaposlenih diplomantov na svobodnih katedrah, interdisciplinarnih sestankih, tribunah itd.

— Predlagamo večje sodelovanje praktikov v znanstveno-raziskovalnem delu na oddelkih in inštitutih.

— Predlagamo večje sodelovanje študentov in profesorjev, pridružite se zahtevam študentov!

dagoško-znanstvenih delavcev pri izobraževanju zaposlenih na predavanjih in diskusijah v tovarnah, šolah in drugih delovnih organizacijah.

Konkretizacija predlogov in zahtev bo potekala predvsem z angažiranjem študentov in profesorjev na posameznih oddelkih in fakultetah. Ti jih bodo uresničevali in tako ustvarjalno spreminjali svoje študijsko okolje in zavest o svojem delu. Osnovni pogoj za reformiranje univerze je angažiranje študentov in profesorjev, ki naj ustvarjalno sodelujejo v delu družbenih organov, izražajo stališča do aktualnih družbenih problemov, postavljajo zahteve in se borijo za spremembo organizacije pedagoškega in znanstvenega dela na univerzi, za demokratizacijo šolskega sistema in revolucioniranje družbe.

— »Objektivna« in »nepolitična« znanost je laž. Družbeno deangažirani študentje in profesorji so objekt manipulacije. Socialistična politika mora nastopati kot pobudnik za samostojno angažiranje znanosti pri reševanju družbenih problemov.

Študentska organizacija v svoji borbi za reformo univerze temelji predvsem na sodelovanju študentov in profesorjev na fakultetah, zato daje podporo vsem delovnim skupinam, ki si prizadevajo za tako spremembo študija na univerzi, za tako spremembo šolskega sistema in družbe, kot jo deklarira v svojih programskih načelih.

Menimo, da brez odločnih akcij univerze v celoti, s katerimi bi spremenili odnos vodilnih struktur v družbi do znanstveno-raziskovalnega dela in do študija, ne more uspeti nobena, še tako dobro zamišljena reforma univerze.

Študentsko gibanje postavlja reformo univerze kot svojo bistveno zahtevo. Vendar ne gre le za reformo univerze v Ljubljani, za spremembo šolskega sistema v Sloveniji, za revolucioniranje jugoslovan-

Ne le tri dni, zahtevamo 365 dni svobodne univerze.

Pri nas se pornografski in študentski časopisi mečejo v isti koš.

ske družbe; gre nam za ustvarjalno vključevanje v gibanja v svetu, ki gradijo novo družbo. Študij kot osvobodno delo predpostavlja in zahteva uresničevanje samoupravljanja na univerzi; to omogoča uveljavljanje ustvarjalnih pobud, družbeno angažiranje in revolucionarno prakso vsakega delavca na univerzi in tako omogoča vsestranski razvoj vsakega posameznika.

Študentje smo pripravljani sodelovati pri ustvarjanju prihodnosti slovenske družbe. Zavedamo se, da je potrebno še veliko študijskega dela, široke diskusije in borbe v institucijah in izven njih, preden se bo uresničila nova univerza v novi družbi. Ljubljana, 16. 4. 1971

Skupina za reformo univerze pri IO SS LVZ

znamenje časa?

V Ljubljani vre. Študentje filozofske fakultete so pred dnevi zasedli fakultetne prostore za nedoločen čas.

Dnevni tisk nas je o tej akciji obveščal sicer skopo, v uredniško suhoparnem tonu, vendar dobi bralec sprito načina, kako so teksti sestavljeni, vtis, kot da gre za načrtno usmerjanje mnenja ljudi, pa tudi študentov samih, kar naj bi pripomoglo k temu, da bi vsakdo že a priori zavzel do študentske akcije odklonilni odnos — jo poizkušal diskvalificirati...

Sprenevanje javnega tožila dr. Antona Skobirja nas je močno razočaralo; stremeljenja in zahteve študentov je poizkusil utesniti v toge juridične formulacije, ki naj bi z avtoriteto Moči in Oblasti že takoj spočetka v kali zadušile osveščeno akcijo, katere kvas je klen, izvorna misel.

Seve pa ne gre tu za besede študentske elektro-tehniške fakultete L. M., ki naj bi 7. maja v gostinskem lokalu netočno prikazoval družbene in politične razmere v državi. Kajpada se je študentsko vodstvo distanciralo od omenjenih izjav, kajti izrečeno so bile v močno vinjenem stanju, pa tudi sicer jih, če so resnične, študentje ostro grajajo. Bržkone pa močno dvomimo o upravičenosti študenta A. F. ter J. M., ki naj bi izobesila lepake, ki izražajo kaznivost dejanja »svažne propagande« ter ščevanje k nasilni spremembi državne ureditve v avli filozofske fakultete, ker sta na zborovanju na Aškerčevi cesti zagrešila dejanje »hujskanja k upiranju po čl. 291. I. odst. kaz. zakonika«. Študentje so posebej poudarili, da vsebine z lepakov ter govora na Aškerčevi cesti ne kaže razumeti v tem smislu, kot ga je razumel (ali ga je moral razumeti?) javni tožilec dr. Skobir.

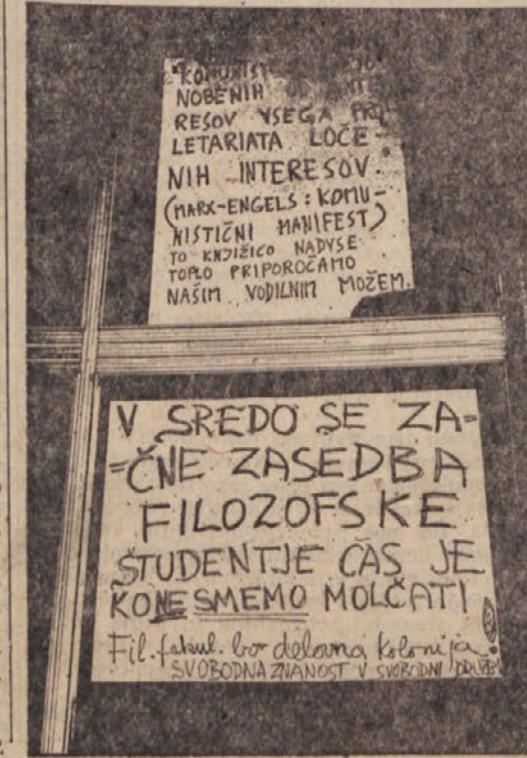
Jedro problema je kajpak drugje. Vzrok za študentsko vrenje je drugoten; postopki omenjenih kolegov se kažejo predvsem kot fasada, za katero skušata Avtoriteta ter Sila večje zakriti pravi namen v zadnjem času tako pogostih represalij organov UJV (ne v prid študentskemu gibanju). Navzile najrazličnejšim poskusom, katerih cilj je bila diskvalifikacija študentske Akcije ter nekatere posameznikov, pa je pedagoško-znanstveni svet univerze študentsko gibanje pravilno ovrednotil: spoznal je, da je njegovo mesto med študenti in sprito tega študentsko prizadevanje pozdravil ter podprl v dnevnem tisku...

Tudi študentje v Mariboru docela soglašamo z akcijami ljubljanskih kolegov, kajti menimo, da je velika večina njihovih zahtev povsem upravičena; da, nekatere so celo zakasnele; mednje sodijo predvsem one, ki težje po pospešitvi procesa demokratizacije ureditvi položaja in vloge visokega šolstva v družbi ter ostali interesi, ki so istovetni s tistimi, ki jih izraža vsa napredna slovenska javnost. Poleg tega najostreje obsojamo dejstvo, da so delavci UJV 8. maja grobo prelomili estorijskostičnost univerze ter zaplenili razbošene lepake v avli fakultete. Prav tako se pridružujemo kritiki sredstev javnega obveščanja, ki čestokrat pomanjkljivo in enostransko obveščajo javnost o dogodkih v visokem šolstvu ter nemalokrat diskreditirajo študentsko gibanje.

In ne nazadnje naj poudarimo tudi našo zahtevo po pospešitvi kazenskega postopka proti obožnim študentom. Kaže namreč, da oblasti namerno zavlačujejo z obravnavo, kajti čakajo na trenutek, ko se bo študentska množica odpravila domov, na počitek. Upoštevaje to menimo, da bi bilo bdenje študentov nad obravnavanimi (procesi?) le v obojestransko korist, ker bi zagotavljalo, da se ne bodo obožni študentje spremenili v figure na šahovnici, katerih gibanje bi bila zgolj utelešena volja igralcev ter sekundantov. Da, iskreno smo prepričani, da bodo kolegi v Ljubljani z njim lastno hito prebrodili težave ter dosegli zastavljene cilje. Gotovo pa je, da se sedanja kopica problemov ne sme sprevreči v anarhizem, marveč da bodo študentje skupno s profesorji ter s svojimi vodstvi našli pot iz začaranega kroga, v katerem ždljo.

Ne bo stezica nekolikanj pretesna?

Jože Zagožen

strpnost pod vprašajem

Slovenska delegacija, ki se je udeležila 9. konference Zveze študentov Jugoslavije (mariborske študente so zastopali Tone Janša, predsednik IO SS, Slavko Gerič, glavni in odgovorni urednik Katedre, in Jože Milič, sekretar IO) je ob koncu konference izdelala svoje poročilo, ki ga objavljamo v povzetku.

POTEK: Naši predstavniki so aktivno sodelovali v vseh komisijah pri izboljševanju predloženih tekstov programskih načel, statuta in resolucije o reformi visokega šolstva. Slednji dokument je bil z dopolnili in spremembami sprejet, medtem ko se je pri statutu in programskih načelih zataknilo ob opredelitvi načel organiziranja ZSJ. Naša stališča o teh vprašanjih so bila v glavnem sledeča:

statut naj izhaja iz dveh načel; prvič: nihče ne more biti preglasovan, ker se v ZSJ združujejo enakopravne in samostojne organizacije, drugič: statut naj nikomur ne daje možnosti, da bi onemogočil skupno delo vseh ostalih. Pomembno se nam je zdelo tudi to, da statut obsega samo minimum organizacijsko tehničnih določil, in to samo o organih ZSJ na zveznem nivoju. Zavezali smo se za to, da bi imelo predsedstvo ZSJ samo izvršilne funkcije nasproti konferenci (ne kreativne, kot je bilo zapisano v osnutku statuta). Menimo tudi, da morajo biti visokošolski centri poleg republičkih in pokrajinskih organizacij ZS omenjeni v statutu kot konstitutivni elementi ZSJ. Te naše pripombe obsega predlog statuta.

Na konferenci je delegacija ZS Hrvatske izjavila, da ni mogla razpravljati o predloženem statutu zaradi zamenjave vodstva (predlog je videla komaj nekaj dni pred konferenco). Zato je pripravila svoj predlog statuta. V njem se zavzema za Združenje zvez študentov Jugoslavije, ki naj združuje republičke in pokrajinske delegacije (ne pa organizacij centrov oziroma študentov — posameznikov) in ima samo izveden

Krave protestirajo proti potrošniški družbi, ki ni sposobna vzgajati drugega kot teleta.

družbenopolitičen pomen. Namesto predsedstva med drugim predlagajo koordinacijski odbor in tajništvo (s sedežem v Sarajevu), dislociranje komisij po visokošolskih centrih itd. Gre za koncept, ki ga kot celoto verjetno ni mogoče sprejeti (čeprav vsebuje več predlogov, ki so vredni vse pozornosti, nekateri pa verjetno tudi podpo-re, npr. ideja o dislociranju dela komisij). Vendar pa je naša delegacija menila, da je treba ločiti obsojanje nekega koncepta in načina predlaganja ter dela neke delegacije sploh od iskanja poti, da pridemo do skupnih stališč, sprejemljivih za vse. Druge delegacije so v naprej izjavile, da ne morejo sprejeti bistveno drugačnega statuta od njihovega predloga, ki je bil v široki javni razpravi po vseh centrih (kar za hrvaški predlog seveda ne velja). V takšni situaciji je naša delegacija predlagala rešitev, ki se nam je zdela edina mogoča, da bi prišli do statuta ZSJ in da bi na drugi strani v celoti ne zavrnili novih predlogov, ki so se pojavili na sami konferenci:

— vse delegacije naj bi sprejele predlog statuta s pripombo, da bodo do naslednje seje konference v javni razpravi preučile nove predloge in takrat sprejele spremembe statuta. Razlogi, ki smo jih navedli, so bili naslednji:

— hrvaški predlogi se nam zde za organiziranje ZSJ bistvenega pomena,

— ti predlogi niso dovolj preučeni, ker o njih iz navedenih razlogov niso diskutirali do konference niti sami hrvaški študenti in toliko manj drugi,

— o »uradnem« predlogu statuta novo hrvaško vodstvo ni bilo seznanjeno (in ne priznava kontinuitete v delovanju ZS v SRH),

— posebno pomembno je, da vsebuje predlagani statut izredno važne novosti v primerjavi s stariim statutom (med drugim onemogoča preglasovanje, tako da je odveč strah, da ga ne bi bilo

Odprimo vrata zaporov, norišnic in drugih fakultet.

Kje bi bili odgovorni tovariši danes, ko bi v stari Jugoslaviji policija lahko šla na univerzo?

mogoče pozneje spremeniti). Zato je veliko bolje, da sprejemamo, pa čeprav samo z začasno veljavnostjo, nov statut, ki ga lahko spremenimo na naslednji konferenci ZSJ.

Ostale delegacije tega predloga niso sprejele — ali zato, ker se jim ne zdi mogoče (in resno) pogojno oziroma začasno sprejemati statut ZSJ, ali pa z utemeljitvijo (ZSH), da se zavedajo nevarnosti predloga, češ da pozneje ne bi bilo mogoče spremeniti sprejetega statuta. S tem so (to smo na konferenci tudi povedali) prevzeli nase odgovornost za posledice takšnega ravnanja. Kajti kopčni rezultat je bil tak, da ZSH ni sprejela statuta, s katerim so se strinjale vse druge delegacije, in zato tudi ni sprejela programskih načel (ki vsebujejo posebno poglavje o organiziranju ZSJ).

REZULTAT: Sprejet je bil akt o univerzitetni reformi, sedem delegacij pa je sprejelo tudi programska načela in statut ZSJ. Na srečo so bili delegati ZSH vendarle toliko pametni, da so vstopili v skupen organ (čeprav bodo imensko izvolili člane naknadno), katerega prva in primarna naloga je (na naš predlog) rešiti nastalo krizo.

PRIPOMBA: organizacija zelo slaba.

Neposreden povod za zasedbo filozofske fakultete je bila preiskava organov UJV v prostorih fakultete. Do preiskave je prišlo zaradi domnevnega suma kaznivega dejanja po 118. členu kazenskega zakonika. Storilec domnevnega kaznivega dejanja Adam Franko, študent drugega letnika filozofije na filozofski fakulteti v Ljubljani, je sestavil plakat z naslednjo vsebino: »Napočil je čas gverile. Uprimo se avtoritarizmu in porajajočemu se kapitalizmu! Izobesil ga je na posebnem panju v avli fakultete. Ta akcija organov pregona je bila samo ena izmed več posegov, usmerjenih proti določenim oblikam študentskega gibanja. Menimo, da je ta in več podobnih akcij služilo poskusu diskreditiranja študentskega gibanja. Menimo, da je to kršitev temeljnih samoupravnih načel naše družbe. Ob tem, ko se bojujemo za avtonomnost naše univerze, pa se tudi sami zavedamo, da ne moremo in ne smemo dovoliti nikakršnega omejevanja avtonomnosti sodišča, za kar študentje nimamo realnih možnosti niti moči. Zasedba filozofske fakultete je le manifestacija našega skupnega mnenja. Ena naših temeljnih zahtev je eksperimentalnost in avtonomnost univerze, ki v osnovi omogoča svobodo znanosti. Na zasedeni fakulteti smo skušali postaviti temelje nove univerze, jih preveriti v praksi ter samostojno oblikovati študentsko gibanje. Preizkusili smo mnoge nove oblike študijskega dela, ki so omogočale večji interes in aktivnost študentov ter spremenjene odnose med predavatelji in študenti, ki niso temeljili na principu avtoritete. Sele nadaljevanje začete dela bo pokazalo vrednost in moč teh pridobitev. Zasedba fakultete končuje dolgotrajno obdobje pasivnosti in pomeni osveščanje velikega dela študentov. To se kaže v enotni oceni in podpori naše akcije na vseh ljubljanskih fakultetah. Naša akcija je tudi zahteva po večji vlogi inteligence v družbenem dogajanju in prenehanju sumničanja ter nezaupanja v inteligenco.

manifest zasedene filozofske fakultete

Ta dokument ne more biti dokončna analiza sedanjega trenutka, je opredelitev naših stališč, ki so osnova za nadaljnje delovanje.

I. Zdrževati se s tistimi, ki so bili avtentična levica pred vojno in danes to niso več, je oportunistično.

Zdrževati se s tistimi, ki nam obetajo blagostanje s supertehnologijo in brezkonfliktnostjo, je topoumno.

Obstaja sicer kriza študentskih organizacij, nikakor pa ne kriza študentske organiziranosti, ki prerašča zastarele forme organiziranja. Gibanje oblikuje stališča z demokratičnim dogovarjanjem ob vsaki akciji.

Osvobajamo univerzo, univerza osvobaja nas. Zasedli smo fakulteto in se tako vrnilo na univerzo — vračamo se v družbo, ne da bi pristali na pravila igre, kakršna bi nam radi vsilili tisti, ki jih naše samostojno delovanje in iskanje poti v njihovi (ne)načrtosti in prikritih računih.

Vračamo se, da bi razbili logiko današnje prepričevalske politike in da bi vrnilo politiko depolitiziranemu človeku.

Naše delovanje je protest proti vsemu zaslužujočemu in nesvobodnemu, protest proti odtujitvi in je manifestacija naše svobode in resne prizadetosti. Naše akcije niso kaotične. Družba je svobodna le, če si upa pogledati svoj resnici v obraz. Razkrivamo krizo družbe, krizo celotnega sveta. Naše akcije in prizadetost to potrjujejo.

Naša taktika je razgaljanje, revolucionarna strategija, gverilski pohod skozi institucije. Revolucionarna akcija kot demokratičen pritisk je odziv na represijo, ki jo izvaja zacementirana deklarirana družba. Univerza ni svobodna, če ni subverzivna. Gibanje študentov v tem trenutku je subverzivno, je emancipacija samoupravljanja. S tem potrjujemo pravico do presoje in kritike.

Ce se bojujemo za svobodo misli in svobodo znanosti, se ne bojujemo za oblast. Minule akcije so samo uvod; zasedba fakultete je akt in proces. Gibanje mora prerasti okvire univerze.

II. A. Gospodarska kriza je le del celotne družbene krize, ki jo poraja izkrivljen samoupravni sistem. Edina rešitev lažne alternative med trgov in planom je težka pot demokratizacije in radikalizacije samoupravljanja. Menimo, da je zaostritev družbene krize nezogibna. Vsaka gospodarska in politična rešitev (ekonomska reforma, stabilizacija, amandmaji, itd.) mora težiti k takšni zaostritvi krize, ki bo dala jasen izhod — ureditve samoupravljanja.

Smo proti jalovim poskusom enostranskega reševanja problemov z birokratskimi in tehnokratskimi rešitvami. Zahtevamo, da se pristojni organi (predsedstva ZK, skupščine, izvršni svet) in odgovorni posamezniki izrečejo o krizi. Ne strinjamo se z zakrivanjem te krize z drugimi problemi (nacionalizmi, unitarizmi itd.).

Javna razprava mora teči o krizi same, ne pa zgolj o amandmajih, stabilizacijah itd. Ker pristajamo le na skrajno odgovornost vseh vodilnih oseb in organov, zahtevamo odstop zveznega izvršnega sveta, ker kljub brisnim sklepom očitno ni sposoben izpeljati zadanih nalog. Prav tako zahtevamo, da poslanci, ki se ne udeležujejo sej skupščine, javno povedo, ali gre za protest proti neučinkovitosti in zapostavitvenosti te skupščine.

V nasprotnem primeru je to neodgovorno bojkotiranje dela in zahtevamo njihov odstop. Pri tem se nam zastavlja vprašanje o (ne)učinkovitosti volilnega sistema, važnosti volilnega pregleda nad delom njegovih predstavnikov ter vprašanje neobveščenosti javnosti o dejanskem stanju v skupščini.

Teh vprašanj zato ne moremo rešiti načrtovane delne spremembe volilnega sistema in vloge skupščin v političnem sistemu. Le skozi boj in kritiko na vseh ravneh lahko uveljavimo dosledno demokracijo in samoupravljanje.

njenega obstoja. V sedanjem proizvodnem procesu je človek zreduciran na enodimenzionalno bitje brez prave vednosti o svojem soustvarjanju celote družbenega življenja. Tako je brez možnosti dejanskega vplivanja na družbene procese. Človek je zgolj neodgovoren potrošnik. Množična kultura je orodje vzdrževanja takšnega položaja. Svet stopa proti posamezniku kot svet neobvladljive stihije. Takšen model sveta sestavljajo tuje strukture proizvodnje in politike, ki hočejo sem vključiti tudi univerzo, da bi ta sooblikovala takšen svet z dajanjem znanstvenih rezultatov v službo zaslužnjega človeka. Delavec je, ne da bi to sam hotel, sokriv vojni, uničevanja prirode, odtujevanja človeka od človeka itd. Studentje smo zunaj neposrednega proizvodnega procesa, kar nam daje možnost kritičnega spreminjanja družbenih odnosov. Studentje lahko ustvarjamo kritično znanost, ki odkriva nove, človeka osvobodilne načine proizvodnje, sodeluje pri oblikovanju zdravega okolja in razkriva nezdružljive vloške odnose, v katere sodi predvsem neodgovorna politika.

Svoje težnje enačimo z zgodovinskimi težnjami delavstva, z njim smo na skupni fronti. Prepadi med študenti in delavci ne izhajajo iz našega privilegiranega socialnega položaja, pač pa iz vključenosti obojih v položaj, kjer nimamo možnosti dejanskega odločanja. Naša naloga je prenesti kritično znanost v tovarne, na polja in njen vpliv na vsa področja družbenega odločanja. Da bi se sprostila revolucionarnost, ki je skrita v še tako oddaljenih mejah družbenega življenja, je potrebna osvoboditev človeka od vseh oblik spretnosti zavesti. Trdimo, da ni dileme med socializmom polnega želodca in socializmom svobode. Z delavci, ki so sposobni spoznati, da niso ključna točka njihovih interesov samo materialne dobrine, stopamo na pot ustvarjanja socialističnih človeških odnosov. Sele v tej zvezi se lahko obopaj vzpostavljamo kot proletariati.

Nihče in nič, razen našega zavestnega delovanja, nam ne zagotavlja socializma.

C. Svobodna univerza mora dopuščati maksimalen razmah svobodne kritične znanosti. Postati mora žarišče misli, ki bo onemogočala pristajanje na kompromise, dobičkarstvo, izključno prednost materialnega bogastva itd. Tako bo univerza razbijala lažno racionalnost industrijsko-potrošniške družbe ter oblikovala človeka, ki mu bo bistvena delovna vrednota resnica in ne dobiček. Univerza, ki osvobaja, je kovačnica vsestransko razvitih ustvarjalnih osebnosti, ki se bogate skozi odnos do drugega človeka in narave.

Osvobajanje univerze kot resnično avtonomnega samoupravnega subjekta mora naleteti na pozitiven odmev v družbi. Univerza mora čutiti, da jo družba potrebuje prav takšno, kakršna si tudi sama želi postati. Gre za svobodo kritične znanosti, umetnosti, svobodo človeške produkcije, ki je celovito osvobajanje. Avtonomija univerze je v dopuščanju svobodnega samooblikovanja študentov in profesorjev.

Svobodna univerza je subverzivna — pozitivna provokacija v družbi. Družba je svobodna le toliko, kolikor sama to dopušča (kakor tudi druge centre pozitivne provokacije). V lastnem interesu mora trpeti to svobodo, četudi ji kaže njen pravi obraz. Svobodna univerza predstavlja oviro zaslužujočim akcijam, od koderkoli prihajajo. Svobodna pa je univerza šele takrat, ko znotraj sebe ne dovoljuje nobenih elitističnih in avtoritarnih konceptov, zaprtih struktur, moči in vplivov, njej tujih sil, nedemokratičnih postopkov, zaprtosti do vnašanja novosti; ne dovoljuje zlorabljanja in ignoriranja študentov. Brezploden je vsak projekt reforme univerze, če že v fazi sestavljanja ne angažira študentov in pedagogov, znanstvenih delavcev na univerzi ter vseh družbenih subjektov. Do sedaj so bile vse reforme univerze vsiljene od zunaj in ločene od reforme celotnega izobraževalnega sistema. S samostojno izpeljano reformo univerze mislimo uveljaviti kritično znanost, ki se bojuje proti pozitivizmu, prevzemanju nereflektiranih predpostavk, proti mitu zgolj tehnološke uspešnosti. Kritična znanost se lahko le razdaja, ne pa prodaja. Svoj smisel vidi v neposredni produkciji zavesti, ki bo omogočala človeku pregled nad celoto njegovega dela.

Zahtevamo stalno izobraževanje vseh zaposlenih in enake možnosti za izobraževanje vseh otrok ne glede na regionalni in socialni izvor. D. Problem ZK je problem nekdanjega revolucionarnega gibanja, ki si je samo zvezalo roke, ko se je postavilo na pozicijo oblasti establishmenta. ZK mora ohraniti svoj gverilski značaj v odnosu do institucij. Morala bi se zavedati, da svojo revolucionarno vlogo lahko ohrani le, če ostane kritična in osveščujoča sila, oporna točka vseh upranih kapitalizacij; ohranjati mora vlogo nenehne konstruktivne opozicije.

Zato mora biti vedno in popolnoma ločena od oblasti, kajti trdnost socializma ni odvisna od trdnosti oblasti, temveč od dejanske navzočnosti ZK. B. Ob vsem tem moramo ostro postaviti vprašanje sredstev javnega (ne)obveščanja. Ta sredstva z zamaščenjem prav tako ustvarjajo javno mnenje, kakor če bi o stvareh neobektivno poročala. Pri nas prepozno pofinjmo kanale s popolnoma nepomembnimi informacijami, ki že s svojo množino in v nesorazmerju s pomembnimi novicami ubijajo kritično razmišljanje o pomembnih stvareh. Alarmantne in lažne novice imajo svoj izvor predvsem v pokroviteljskem odnosu sredstev javnega obveščanja »neposvečenih« in v razdelitvi novic na tiste, ki so za javnost, in na tiste, ki jih ljudje po njihovem mnenju niso »pofajdas juqosoda« Sestavila teoretiška komisija pri AO SS LVZ

sličice iz vesele dežele jugoslavije

Ker sem po naravi skeptik in hočem vsako stvar sam videti, otipati, pokusiti, prej ko verjamem, da je srčkano, okrogla in sladka, doživim v tem našem času, ki je precej naklonjen tistim, ki vse verjamejo na samo besedo, precej smešnih in včasih neprijetnih stvari. Tako sem zadnjič, na primer, stopil v knjigarno, da bi se iz znanstveno utemeljene razprave prepričal, kakšne so možnosti za konvertnost dinarja v bližnji bodočnosti.

Vljudno sem vprašal neko srčkano, okroglo in sladko stvarco, ki je stala za pultom, če imajo knjigo

z Naslovom Varčevanje — osnovni pogoji za konvertnost dinarja. Obdarila me je z nasmehom in, ne da bi trenila z umetnimi trepalnicami, rekla: »Imamo, tovariš, toda v oddelku 'Pravilnice'«. Se danes premišljam o globljem pomenu ukrepa

knjigarne, da je premestila vso tovrstno literaturo v oddelke pravilice. So že imeli za to tehten razlog. Nič se ne zgodi brez zadostnega vzroka.

Ker pa se mi je zdelo neresno, da bi kupoval znanstveno literaturo v oddelku, kjer stojijo na policah poleg takšne literature tudi knjige z naslovom: Milica, pogrnj se! Kokoška, ki je znesla zlata jajca. Nürnberški lijak. Panetni vladar itd., sem odšel iz trgovine praznih rok; srčkane, okrogle in sladke stvarce še pozdravil nisem.

NUJNO JE DOUMETI, DA SO ES-
NIČNI JUNAKI — MNOŽICE

MAO

(Vsi citati so iz IV. knjige izbranih del
Mao Ce Tunga.)

Rezoniral sem — medtem ko sem stopal po ulici — nekako takole: Če ne bom našel tega v knjigah, bo to gotovo v dnevnem časopisu. Novinarji so bistrre glave, zelo natančni in dobro znajo opazovati. Vse vidijo in slišijo in vse zapišejo. To pa je lahko, ko nimamo cenzure. Kupil sem torej kup časopisov, najbolj branih, takih z največjo naklado in zadovoljen odšel domov, da izvem, kako poteka stabilizacijski program na vseh frontah družbenega življenja.

Ker pa sem tudi jaz »kunde«, vem, da se včasih dogajajo za odrom bolj zanimive reči kot na samem odru in zato sem preskočil uvodnike in prve strani z mastnimi naslovi in prišel bolj zadaj. Udobno sem se namestil in si nallil za prst uvoženega Long Johna.

Kdo pa je poglavitna moč armade (re-
volucije — op.)?

NAJŠIRŠE MNOŽICE DELAVCEV IN
KMETOV!!!

Mao

Pogled se mi je ustavil na nokvirjenem naslovu: »Zaostajanje Črne gore.« Srebrnil sem požirek Long Johna in prebral: »V preteklem letu je Črna gora med vsemi republikami zabeležila najslabše rezultate. Medtem ko se je celotna jugoslovanska industrijska proizvodnja povečala za 9 %, makedonska celo za dobrih 16 %, je Črna gora izkazala povečanje za komaj 2,8 %. V nekaterih važnih gospodarskih panogah so zdrknili celo pod raven prejšnjega leta. Zmanjšali se je zlasti proizvodnja za izvoz. Celotni izvoz Črne gore se je lani zmanjšal za 19 %, medtem ko so ostale republike zabeležile povprečno povečanje za 14 %, med nerazvitimi pa makedonska celo za 28 %.

Do tega zaostajanja oz. nazadovanja je prišlo v času, ko so izdatki za investicije v Črni gori narasli za 50 % in so lani dosegli 1,25 milijarde din.

Tu sem spil whisky do dna in si s potnimi rokami nallil še enega, potem pa nadaljeval: »Ob tako naraslih investicijah, ki so močno presegle razpoložljiva sredstva, lastna in iz sklada za nerazvite, je popustila skrb za boljše učinke v proizvodnji ob zanemarjanju načel reforme. Hkrati pa so investicije odvzele sredstva tistemu delu gospodarstva, ki bi lahko dosegel boljše proizvodne učinke.

Po podatkih republiškega zavoda za planiranje so reformska načela očitno zanemarjena tudi na področju zaposlovanja in osebnih dohodkov. Kljub zastoji v proizvodnji se je zaposlenost povečala za 6 %, kar pomeni, da se je produktivnost dela zmanjšala. Po mnenju republiškega zavoda za planiranje je nesorazmerno povečanje osebnih dohodkov v primerjavi s produktivnostjo pripisati okolištnosti, da pogoji gospodarjenja omogočajo posameznim delovnim organizacijam, da razporejajo visoke OD neodvisno od doseženih rezultatov dela.

Tudi pri investicijah so očitno zanemarili načelo reforme — skrbeti za maksimalni učinek vsakega vloženega dinarja. Velika investicijska preokroženja znašajo samo pri 13 velikih objektih 905 milijonov din. Lastna investicijska sredstva pa so se zmanjšala med drugim zaradi tega, ker so dohodki bivšega republiškega investicijskega sklada čedalje manjši zaradi odlaganja in odpisa anuitet za stara posojila.

Ko sem končal, sem si moral poplakniti neprijeten okus v ustih s krepkim požirkom Long Johna.

Ker sem hotel zdaj prebrati kaj bolj veselega, sem se lotil člančica »Reklama?« iz istega časopisa. Glasil se je takole: »Skopsko podjetje Tehnometal je za proslavo 25-letnice svojega podjetja porabilo nič manj kot 600.000 novih dinarjev. Najbrž pa celo več. Za proslavo so najeli največje dvorano v mestu, po evetličarnah so pokupili prav vse nagelne, do zadnjega... Gostom so delili značke, delovnim prganizacijam plakete, najzaslužnejšim zlate značke. Delavski svet je odločil, da dobita direktor in njegov pomočnik barvna televizorja...«

Ker se mi je grlo popolnoma izsušilo, sem naredil še en krepak požirek. Rahlo se mi je pričelo vrteti v glavi. Bral sem dalje: »S primerom se sedaj ukvarjajo inšpekcijske službe, ne zato, da bi Tehnometal proglasili za edinega krivca, ampak zato, ker je takšnih proslav v Skopju nekaj že bilo, še več pa jih pripravljajo.«

Ker se mi je zdelo, da ima whisky vedno slabši okus, sem spremenil temo in se lotil družbenega življenja naših vrlih ljudi, kot ga vidijo novinarji in kot je zapisano v stolpcih naših časopisov. Pod sliko, na kateri se zadovoljno smeji skupina hadžij, je bila kratka notica: »Romanje v Meko — iz Tetova in Gostivara, dveh zelo nerazvitih področij, je v letalno odpotovalo v Meko 400 romarjev. V islamski Tuniziji oblasti prepričujejo v Meko namenjene romarje, naj namesto romanja raje v božjo fast in slavo v svoji vasi grade vodnjake, solo ali mošejo. Cilj je otipljivi; področja kronične brezposelnosti dobe dodatno delo in uporaben objekt. Na sliki: hadžije. Telefot: Tanjug.«

In kaj pomeni imeti vlogo avantgarde?
To pomeni imeti vlogo vodje, to pomeni
biti na prednjih položajih REVOLUCI-
JE!

Mao

Krepko se mi je že vrtelo v glavi od popitega whiskyja in prebranega čtiva. Virgel sem vetrar časopis in vzel v roke drugega, iz druge republike, na katerem je pisalo, da je to časopis z največjo tiražo v Jugoslaviji. Ta bo pa objektivno pisal o stabilizaciji pri nas, sem si rekel in naredil dva požirka. Toda najprej sem se hotel prepričati, kakšno je pri nas na Balkanu kulturno in družbeno življenje. Bral sem: »Nevarnost — violinist Tripo Simonuti nam odkriva neobičajen podatek: čeprav je prej rad gostoval v Črni gori, sedaj — z izjemo Kotora — ne odhaja več na koncerte v to republiko: — Na zadnjem gostovanju sem z velikim zadovoljstvom poleg ostalega izvajal tudi dela mladega črnogorskega skladatelja. Toda zgodilo se je tisto, kar sem najmanj pričakoval. Mladi skladatelj ni v dobrih odnosih z nekim starejšim kolegom, ki je na višjem položaju in zaradi »gužve« sem, se moral umakniti iz republike, v kateri sem začel glasbeno šolanje. Zalostno je, da ima Črna gora samo dva ali tri skladatelje, toda kljub temu je izvedba njihovih del zelo riskantna.«

Milo se mi je storilo ob spoznanju, da pri nas tako cenijo kulturo in kulturnike in da se tako srčno

zavzemajo zanje. Na to sem ga zyrnil še en korarček. Kar na slepo sem prijel nov izvod časopisa in pričel brati prvi članek, ki mi je prišel pred oči. Zdi se mi, da je nosil naslov: »Sefka devojka. — Nič ni nepričakovano, kadar je vprašanje Sefke. Po nekem čudnem čudežu je postala heroj našega časa. Sefka dobiva na stotine pism, v katerih ji izjavljajo ljubezen in ponujajo — zakon. Kar se pa nje same tiče, je junak njenega časa med vsemi poznanimi Nail. Reporterji se ne strinjajo samo v

tem, ali je Sefka izjavila, da bi se želela spoznati z Nailom ali ne.

Menda Sefka razvaja tudi v zaporn. Sefka pije kavo, Sefka se silka, daje številne izjave za časopise, igra tudi neko vlogo preiskovalnega organa, ko odkriva nevestnega stražarja...

Tu so me premagala čustva in obilite solze. Oh, ti naši ljudje, kako so tenkočutni, razumevajoči za nesrečo drugih in kako bi jo radi na vse kriplje zmanjšali s lastnimi rokami. Se jim je ostalo nekaj ljubezni do bližnjega, še... jim je seveda kajpa... kaj jim je že ostalo... j...i... vse se mi meša... menda sem pijan... kaj me, Briga: u Tunelu usred mraka! rodila, se, čao rle? šukarije na pirurde palamande. Stimamose sučah, a? solo sam pokra! masine in šila saaaaam... (Tu sem moral bruhati. Bilo mi je grozno slabo, hotel sem izbruhati vse želodec, vso nesnago.)

Naslednji dan sem šel v tisto knjigarno in rekel srčkani, okrogli in sladki stvarci: »Zdaj vem, zakaj ste tisto knjigo dali v oddelku 'Pravilnice'«. Ko sem odhajal, sem se ozrl in jo videl, kako za-fuđeno, z odprtimi usti gleda za mano.

P. s. Pa še nekaj, od tistega dne brem samo prve strani dnevnika. Long Johna pa sploh ne pijem več.

Voljko Urbančič

Fotografija B. Čerin in Hochsteter

levo ali desno

Ze dolgo vrsto let opazujemo brezglavo naraščanje cen na našem tržišču in brezupne poskuse nosilcev ekonomske politike, da bi taka gibanja ustavili ali pa vsaj omilili. Dviganje cen ima seveda za posledico inflacijo, ki je ena največjih v Evropi. Če se bodo inflacijska gibanja nadaljevala z nezmanjšano stopnjo rasti, lahko letos pričakujemo zvišanje cen za 15% v primerjavi z lanskim letom, ko se je raven cen dvignila za 10%. To hkrati pomeni 15-odstotno stopnjo inflacije. Če sedaj to stopnjo primerjamo s 5-odstotno stopnjo inflacije, ki jo letos pričakujejo na zahodnoevropskih tržiščih, vidimo, da razlika 10% lahko resno ogrozi naša dolgoletna prizadevanja za izravnano plačilne bilance.

Vzroki za naraščanje cen leže v glavnem v samem načinu oblikovanja cen ter v primarni in sekundarni delitvi nacionalnega dohodka.

Oblikovanje cen je v našem gospodarskem sistemu prepuščeno gospodarskim subjektom, seveda ob ustreznih družbeni kontroli. Lahko brez bojazni trdimo, da je v precejšnji meri odvisno od gibanja osebnih dohodkov. Bistvena značilnost osebnih dohodkov v našem gospodarstvu pa je, da rastejo hitreje kot produktivnost dela. Naša inflacija je torej deloma stroškovnega tipa. Povečevanje osebnih dohodkov ne glede na povečanje produktivnosti dela temelji na dejstvu, da hočejo podjetja z nizko produktivnostjo izenačiti osebnih dohodke s podjetji, ki imajo visoko produktivnost dela. Ta fenomen, ki je v teoriji znan pod nazivom »efekt demonstracije«, je opazen tudi v makroekonomskem smislu, ko hočejo naša podjetja parirati v osebnih dohodkih podjetjem v razvitejših deželah. Seveda se lahko osebni dohodki povečujejo le na račun akumulacije, kar dolgoročno zmanjšuje učinkovitost naših delovnih organizacij in njihovo konkurenčno sposobnost na tujih tržiščih.

Nadaljnji dejavnik, ki povzroča dviganje cen in inflacijo, je kronično nesorazmerje med proizvodnjo in vsemi vrstami porabe. Preveliko je najprej povpraševanje po potrošnih dobrinah, ki se formira iz prej opisanih osebnih dohodkov, iz potrošnih kreditov in iz varčevanja. Zdi se mi pomembno poudariti, da se v pogojih inflacije, ko kupna vrednost denarja pada, ljudem ne izplača varčevati, ampak težijo k čimvečji potrošnji, kar inflacijsko spiralo še bolj povečuje. Ostala dejavnika porabe sta še splošna in investicijska poraba, ki sta prav tako iznad realnih možnosti. Nekateri vidijo prav v preveliki investicijski porabi glavni dejavnik za inflacijo v našem gospodarstvu.

Rast cen ima za naše gospodarstvo vsekakor negativne posledice, posebno pa še za trgovanje s tujino. Pogledimo, kako je z izvozno-uvoznimi gibanji. Čeprav je bila januarja letos izvršena devalvacija domače valute, kar naj bi odprlo velik maneverski prostor našemu izvozu in postavilo zapornice vedno večjemu uvozu, pa so v nasprotju z vsemi pričakovanji trgovinska gibanja s tujino ravno obratna. Medtem ko je v planu za letošnje leto predvideno 14- do 16-odstotno povečanje izvoza in le 7-odstotno povečanje uvoza, pa je trenutno stanje nasprotno: izvoz na konvertibilno področje v prvem četrtletju letošnjega leta se je v primerjavi z istim obdobjem lani zmanjšal za 3%, uvoz z istega območja pa je večji kar za 44%. Tudi v aprilu se je stanje še nadalje slabšalo: skupni izvoz je bil v primerjavi z aprilom lani manjši za 19%, izvoz na konvertibilno področje pa za 16%. Bolj ohrabrujoči so podatki o uvozu s konvertibilnega področja, saj je bil le-ta v aprilu za 12% manjši kot v istem obdobju lani, celoten uvoz pa se je v aprilu povečal samo za 2% v primerjavi z lanskim aprilom.

Kje so vzroki za tako stanje stvari?

Mislim, da je vzrokov več. Predvsem je to ponovno naraščanje cen, ki rezultira iz prevelike porabe. To seveda podražuje naše izdelke na tujih tržiščih. Pojavila se je tudi teza, da se naš izvoz zmanjšuje zaradi zmanjševanja konjunktura na konvertibilnih področjih, kar naj bi prisililo naše proizvajalce usmeriti prodajo proizvodnje na domače tržišče. Dejstvo pa je tudi, da tuji poslovni krogi z nezaupanjem opazujejo trenutno veliko krizo našega gospodarskega sistema ter neučinkovitost stabilizacijskih ukrepov in so zato pri sklepanju pogodb z jugoslovanskimi partnerji precej rezervirani. To se kaže tudi v naložbah tujega kapitala pri nas. Iz podatkov je namreč razvidno, da zadnjih 5 mesecev našim gospodarskim organizacijam in bankam ni uspelo skleniti niti ene pogodbe o udeležbi tujega kapitala v našem gospodarstvu.

Vprašanje je seveda, kaj bi bilo treba storiti, da bi preprečili nepravilno rast cen in omogočili večji izvoz. Napačno je mnenje, da bi lahko cene obvladovali z administrativno kontrolo. Takšne ukrepe lahko uporabimo le začasno, medtem ko dolgoročno ne bi zmanjševali inflacijskih tendenc; nasprotno — ostale bi prehodno skrite ali pa bi se potencialno celo okrepile, povečale bi se disparitete cen in vse to bi onemogočilo liberalizacijo zunanje trgovine.

Umetniški fotografiji: D. Modrinjak

Zato je treba na cene vplivati indirektno, t.j. z vplivanjem na tiste dejavnike, ki povzročajo preveliko rast cen.

Predvsem bi morali omejiti potrošnje vseh vrst in na vseh ravneh. Ustaviti je treba nepravilno rast osebnih dohodkov, in to na osnovi družbenega dogovora in samoupravnega sporazumevanja. Poudariti moram, da ima Slovenija na tem področju že določene prednosti pred drugimi republikami. Na področju investicijske porabe je razveseljiva (i) novica, da je v celoti likvidirana neproračunska bilanca federacije v višini nad 3200 milijard starih dinarjev in da so ta sredstva skupno z deficitom prenesena na republike. S tem je odpravljen osnovni instrument, s katerim je federacija intervenirala na področju razširjene reprodukcije. Razveseljivo so tudi novi predpisi, ki onemogočajo izvajanje nepokritih investicij. Kar se tiče splošne in proračunske porabe, bi morali vsekakor uresničiti sporazum o limitu izdatkov vseh proračunov in skladov v višini 10,8%. Urediti bi bilo treba tudi odgovornost bank, predpise o najemanju kreditov v tujini in odobranju vseh vrst kreditov na domačem trgu. Narodna banka pa bi morala skrbeti za izvajanje dogovora o obsegu emisije. Marsikaj bi bilo treba urediti in izboljšati na področju stimuliranja izvoza na konvertibilno področje. Predlogi so: kreditne olajšave izvoznikom, vračilo carin itd. Nujno pa bi bilo treba revidirati uvozni režim in omejiti predvsem tisti del uvoza, ki poteka s posebnimi dovoljenji. Morali bi končno dočakati tudi dolgo napovedovano spremembo v zakonskih predpisih, ki bi omogočila ugodnejše reinvestiranje kapitala in druge olajšave v korist tujih investitorjev. Prav tako ne bi smeli zanemariti prilagoditve, ki se nam je odprla v revalvacijo avstrijskega šilinga, švicarskega franka in z uvedbo drsečih tečajev zahodnonemške marke in nizozemskega guldna, ki sta iznad uradnih tečajev. Treba pa je seveda priznati, da je kakršnokoli dolgoročno planiranje v gospodarskih organizacijah v sedanjih nestabilnih gibanjih skrajno otežkočeno in da se lahko le najbolj sposobne gospodarske organizacije hitro prilagodijo novonastalim razmeram na tržiščih.

Stabilizacije ne moremo izpeljati čez noč, ker je to proces, ki utegne trajati tudi nekaj let. Zato mislim, da ni umesten prevelik pesimizem ob prvih neuspehih. Vse dosedanje gospodarsko dogajanje — vključno z najnovejšimi stabilizacijskimi ukrepi — pa nam ponovno postavlja v ospredje dejstvo, da bo treba še mnogo storiti na področju izgradnje našega socialističnega samoupravnega sistema, pri čemer bo treba bolj kot dosedaj razvijati teorijo, predvsem politično ekonomijo, in metode ter instrumente narodnogospodarske politike, ki bi bili adekvatni specifičnim gospodarskim situacijam, ki se pojavljajo v našem sistemu. V tem vidim tudi glavno dolgoročno nalogo nas, študentov.

E. Žilmond B. Zupančič: Situacija

Dr. France Prešeren

elegija svojim rojakom

Zemlja kranjska, draga mati,
kaj bi ugnil najin jok?
Al' kdaj bova vid'la vstati,
bratov jaz, ti čast otrok?

Glej, kak' ljubi sreča tebe,
ti drži odprti svoj rog,
Kranjci (1), ozri se okrog sebe,
nje daril šteje krog in krog!

Skrite šteje gora zaklade,
zmeri polje ti ravnin,
paš bogatih zelenjade,
šteje domove ti dolin;

In po cestah šteje vozove,
in po trgih šteje drhal (2),
šteje, ki nosi jih čolnove
Save in Ljubljan'ce val;

naše čvrste šteje junake,
milih deklic cvet poglej,
uma bistrega rojake
z mano šteje ino povej;

Kdaj da čast očetov glasa
nima v pesmih starih dnov,
kaj da v zgodbah zdani'ga časa
brati slave ni sinov?

V sedem gričih je prebival
volk in jastrebov tankovid,
ko je že Navport umival
več sto let Emone zid.

Kaj da tuč' ne ve od mesta,
ko da tu megle je dom,
ko da skozi pelje cesta
tje, kjer val morja se lom?

Kaj da vedno še zakriva zemljo našo temna noč,
kaj da slave ljubezniva
zarja Kranjcam ne napoč?

Itaka ni bla bogata
žita, vina, konj, ljudi,
tesna, majhena, gorata,
vendar davno že slovi,

ker jo ljubil je do smrti,
VSAK JI SIN OSTAL JE ZVEST,
mimo Itake vse črti,
kar Odisej vidi mest.
KRANJC, TI LE DOBIČKA IŠES,
BRATOV SVOJIH NI TI MAR,
KAR TI BEREŠ, KAR TI PIŠES,
MORA DATI GOTOV D'NAR!

KAR NI TUJE, ZANICUJES,
STARIH SEG SE ZGUBLJA SLED,
PEVCOV SVOJIH NE SPOSTUJES,
ZA DEZELE CAS SI LED! —

Tiho pesem! — Boječine
ne razglasaj naših ran,
če nečast te naša gine,
domu, Kranj'c moj, zvest postan! —

1 Kranj'c — beri: Slovenec!
2 drhal — množica, brez slabega pomena
3 gine — gane

Vsa domovina se vprašuje, kdaj bo naše gospodarstvo končno stabilizirano. Odgovor je zelo enostaven (slišali smo ga tudi na tribuni pred nekaj dnevi): Ko ljudje ne bomo več takšni, kot nas prikazuje Prešeren. Ko bomo začeli razmišljati tudi o potrebah in željah drugih in ne le o svojih lastnih in ko bomo nehali izkoriščati vsako priložnost za bogatenje samega sebe, pa čeprav na račun vse družbe; ko bomo prenehali špekulirati z devizami in jih bomo uporabljali res le za potrebne nabave. Skratka, ko bomo prišli pometati tudi pred lastnim pragom in ne bomo kazali le na napake drugih.

Smo samoupravna družba, kar pomeni, da vsakdo gospodari tako, kot misli, da je pravilno in najboljše zanj in samo zanj. To pa je najbolj zgrešena razlaga samoupravljanja, čeprav najbolj razširjena.

Samoupravljanje ni ureditev, ki naj omogoča skoraj kapitalistične odnose brez kapitalistov, ampak naj le-ta najbolj negira s popolno vključitvijo delovnega človeka v upravljanje — v upravljanje, ki bo koristilo vsej družbi in ne le podjetju.

Odgovor na vprašanje, kdaj bomo imeli stabilizirano gospodarstvo, se je sedaj nekoliko zakompliciral: če hočemo doseči vse to, če hočemo biti drugačni, kot nas prikazuje Prešeren (in on ta svoj prikaz napisal že pred 139 leti!), potem se bomo morali najprej precej prevzgojiti: morali bomo poleg samega sebe vzljubiti tudi svojo domovino in narod. In za takšno prevzgojo je potrebno primerno preurediti ves naš šolski sistem, ki kljub neštetim reformam še vedno bazira na sistemu,

amandma XXIII, točka 6

Zakon lahko določi, da je največja površina obdelovalne zemlje na kmetiji, do katere imajo kmetje lastninsko pravico, v hribovskih in gorskih krajih lahko večja od tiste, ki jo določa 21. člen ustave. 21. člen ustave pa določa za največjo površino obdelovalne zemlje 10 ha.

Ali je torej določilo o površini obdelovalne zemlje zasebnih hribovskih in gorskih kmetij smotno ali ne?

Najprej bi povedal, da na desetih ha obdelovalne zemlje ni moč vpeljevati modernega, mehanizirane kmetijstva in da je zato naša zasebna mehanizacija omejena na traktor z nekaterimi priključki. Tiste kmetije, ki kljub tej sorazmerno majhni površini obdelovalne zemlje ustvarjajo dobiček, se ali ukvarjajo tudi z nekmetijskimi dejavnostmi, ali pa so izjeme, ker gojijo konjunkturalne proizvode, kot je na primer kumina. Vsakomur bo seveda jasno, da ne more vsak kmet gojiti kumine ali česa podobnega.

Na gorskih in hribovskih kmetijah je stanje še slabše. Tam brez zelo razvite mehanizacije sploh ni moč pridelovati zadostne količine pridelkov, da bi z nje krili vse stroške za življenje in delo. Hribovske kmetije v nižjih predelih imajo sicer to prednost, da se lahko specializirajo na sadje I. kvalitete ali pa na vinogradništvo, vendar pa je tudi za to vrsto dejavnosti danes potrebna precejšnja mehanizacija in pa še osnovna sredstva, ki jih je potrebno vložiti v obnovo starih nasadov.

V gorah pa je edina alternativa živinoreja, ki pa spet potrebuje precejšnja sredstva za nabavo plemenske živine, organizacijo pašništva ter ureditev prezimovališč in krme za zimo.

Tisti gorski kmetije, ki se ukvarjajo z gorskim pridelstvom, tako ali tako ne pridelajo dovolj, da bi z izkupičkom lahko kupili stroje, z roko pa ne zmorejo obdelati niti teh desetih ha, ki jih lahko imajo sedaj.

Menim, da bi bilo bolje, ko bi ustavni amandmaji, če že ne morejo zagotoviti večje površine obdelovalne zemlje v nižinskih predelih in si jo kmetje širijo na napol illegalen način (deset ha ima mož, deset žena itd., čeprav določa ustava maksimum na gospodinjstvo!), zagotovili gorskim in hribovskim kmetom bančne kredite za reorganizacijo in obnovo njihovih kmetij, za izobrazbo njihovih otrok in da bi zakon določil le garancije, ki bi jih banka imela za povrnitev kredita. Z zakonom bi, na primer, lahko natančno določili, da je banka obvezna posoditi kmetu na gorski ali hribovski kmetiji sredstva za obnovo njegove kmetije, vendar pa bi bil kmet obvezan, da preusmeri svojo proizvodnjo na tiste artikle, ki jih ustrezna služba za kmetijski marketing označi kot rentabilne ali potrebne (v kmetijstvu pač, žal, ni vse, kar je potrebno pridelovati, tudi rentabilno), in da dela pod nadzorom kmetijskega strokovnjaka v službi banke.

Na ta način bi imela banka skoraj gotovo vrnjen denar v določenem času, kmet pa bi poleg sredstev dobil še strokovnjaka za pomoč pri delu.

Tak način sodelovanja med kmeti in bankami, določen z ustavo, bi prav gotovo mnogo bolje in hitreje pripomogel k razvoju zasebnega kmetijstva. Z ustavo oziroma amandmajem bi lahko določili tudi obveznosti kmeta, da v primeru premajhne produkcije naveže poslovne odnose z banko.

B. G.

kam bi šel?

Slovenija.

Obvezno šolanje — osemletka.

Napredek? Da! Ozmimo se le za nekaj let nazaj, ko je bilo pri nas še veliko nepismenih in smo bili šolani in smo imeli morda tudi gimnazijo — Gospodje.

Uradno zdaj ni več gospodov, ampak smo vsi tovariši. Večji ali manjši, a vselej tovariši. No in tisti, ki so končali fakulteto (izobrazbena raven se je dvignila), so sedaj Veliki tovariši.

Ali so vsemogočni, nezmotljivi, tako rekoč računalniki?

Ali znajo opraviti vsa tista dela, ki smo jih in jih še opravljamo mi, pa čeprav brez diplome?

Ne! Ne znajo in niso nezmotljivi in še praksa jim manjka. Pa bi bili kljub temu radi nad nami, pametnejši od nas, ki nam je škofe v krvi in ki lahko stojimo ob stroju z zaprtimi očmi, ker že tako dobro poznamo proizvodni postopek.

Da, da; le zakaj sem poslušal tista dva cepca? Hvala sta se mi, kako bo v njunem podjetju šlo laže in hitreje in da bodo z manj dela zaslužili več in sploh, ker bodo kupili računalniki. Pa sem si mislil: Smenta, denar imamo, zakaj ga ne bi imeli tudi mi? Rečeno — storjeno. Sestanek delavskega sveta in izglasovano je bilo, da ga kupimo. Saj takrat je moja beseda še nekaj veljala. Delavski svet gor ali dol, zgodilo se je tako, kot sem odločil jaz.

Pa pride mašinerija sem pa jo skušamo spraviti v tek. Naše komercialni in prodajni sta šla na tečaj (mimogrede: vsi trije smo stari prijatelji. Sicer nas je še nekaj iz stare garde, a mi trije — to je res prijateljstvo. Skupaj smo že toliko pretrepetali, da smo kar nekako zraščeni), a jima je ta presneta matematika delala težave. Res ne razumem, kaj ima matematika opraviti s podjetjem. Jaz nisem nikoli znal kaj več kot dobro množiti in pa deliti, pa smo tako jaz kot podjetje zmerom dobro živeli.

No ja, ta dva se nista veliko naučila, pa smo morali vzeti nekega mladega s papirčki, ki je prevzel vodstvo tega plehastega vraga. Pa ta je imel vsaj nekaj prakse. Baje se je potikal že po Ameriki in Angliji in se ukvarjal z računalniki. Pa kljub temu, saj ima komaj 27 let, kaj bo tak otrok, ki še življenja niti prav skusil ni. Ampak, a ni hudiču uspelo celega podjetja na glavo postaviti? V poslovanje gvala neke nove metode, ki jih jaz ne pravim, da je to potrebno zaradi modernizacije. Zadan bom bolj elastičen, bolj moderen. Saj sem dal in naj bom bolj elastičen, bolj moderen. Saj sem kupil novo pohištvo za vse pisarne, čisto moderno, pa sem nemoderen? Pa vso besedo sem izgubil. S seboj je pripeljal še nekaj otrok, ki niti prakse nimajo, in sedaj me sploh nič več ne posluša. Joj, kaj bo iz podjetja, ko gremo čez pet let v pokoj? In to skoraj vsa naša garda. Le kako bo šlo naprej?

Sicer pa me že sedaj ne poslušajo več tako kot nekoč. Jaz sicer imam svoje papirčke, a kolegi jih nimajo in očitajo mi, da jih podpiram. Zakaj naj jim le bodo papirji, saj so že dvajset let na vodilnem mestu in to je najboljša šola? »Kšeft je kšeft« in bolj dolgo si v njem, bolj ga poznaš. Nobena šola in papirji ti tu ne bodo pomagali.

Zdaj se mi je spet nekdo javil za pomočnika komercialnega. Šolo in brez prakse. Ima pa lase in brado! Kaj če Borut (komercialni) s takim revštom, saj ga mora vendar še vse naučiti. Kako naj bo tak človek sploh referent in kako naj komercialnemu olajša delo, če pa ima papirje in lase, prakse pa nič? Saj ga bo moral Borut še najmanj eno leto učiti osnovnih poslovnih »fint« in operacij. Ne, ne, bomo raje počakali koga, ki je bil že svojih pet let na podobnem delovnem mestu in ki bo tudi resnično pomočnik. Bo že Borut tako dolgo sam zmožel. Še vedno lažje, kot pa da bo tik pred penzijo poučeval bradatga zelenca. Sola gor ali dol, papirčki nikoli ne odtehtajo prakse.

J. Reinsberger

B. GERLIC

manifestacija jezikovnega gibanja

Ko je hegelska osrednost dokončno razbremenila svet apolitične lahkote, je vsa teža znanosti razpršila svojo moč; ni bilo več znanosti, ki bi se skrivale pod okriljem filozofije in absolutnosti, ampak so same začele narekovati svojevrstne filozofske (in sociološke) sloje. To teoretično izhodišče nas zdaj razdvaja v samem smislu priznavanja umetnosti kot absolutne vrednote, v dialogu s svetom in umom nas razdvaja na estetsko-znanost in estetsko-teoretično opazovanje. Konstelacija nekdanjih energij je spremenjena. Zunanja absolutnega se je pojavilo to, kar je navzoče, neposredno, konkretno, dano. Umetniški slog je postal solipsizem, prav tako kot je človek postal eksistenca, zavedajoč se krize zavesti in zavesti krize. Svet je zdaj treba dešifrirati, refleksije je treba ujeti v gibanje, tok, usmeritev. Zato pa je sočasno fenomenalni (in tendenciozni) mehanizem uvedel postopek, poskus s vsemi danimi sredstvi, ki jih razbija parcialni um v abstrakcijo, torej v pojem o izkustvu; ker pa izkustvo vendarle ni postavljeno v umetnost samo zase, je za dojemanje nujna in prvinska šele čutnost, torej vračanje od izkustva k prabitni eksistenci. Eksperiment je le oblika sloga, ne njegovo bistveno obeležje. Odsotnost alegorije je tako že teoretična sposobnost, da dojemamo le navzoče predmete, ljudi, živo in neživo naravo kot nekaj, kar je naš čutnosti tuje, a uresničeno v izkustvenju vrednot. Semiotična doživljaja podaja razčlenbo med interpunkcijo in posteriorno smiselno »alegorijo« besed. Besede so dokončno postale same sebi namen, ne motivika, podoba avtorja, metaforika, metrum... Umetnost tako ni več povezana z mogočo znanostjo, ampak z delom znanosti, ki je mogoča: s tehniko. Umetnost je zdaj vračanje k obrti, večini, ne da bi se večšina lahko razvila v skupni usmerjeni in individualni zgodovinski tok, da bi se preusmerila v rezultanto posteriornih omenjenih znakov. Jezik, ki je pravzaprav instrument misli, je tako le še instrument jezika samega, je svoja dopolnitev v posebnih specifičnih vrstnih zaporedjih.

1. Nadrealnost in funkcionalnost:
Če si mislimo, umišljamo, si fiktivno predstavljamo, da prebivamo le iz sanj navzven v prihodnost, prebujeni v neko drugo življenje, tedaj moramo nujno počivati v stvarnosti kot v obupnem naključju, da bi utrdili svet z bežnimi trenutki. Vse, kar je, je pomembno: sanje vključujejo celoto vsega kot razkosano stvarnost. Realizirani civilizacijski fetiši sicer še vedno ustvarjajo podobo, vendar je to funkcionalna podoba, je torej zrcalna slika danosti, je brezčutna, a razčustvovana intenzivnost, energija, vera v usodnost. Predmeti niso več dani v prostor in čas, ampak jih zavest (ali dojemanje) usmerja po svoji fikciji v novo kvaliteto, da morejo postati karkoli, obdani z ljudmi-kdorsibodi. Zaradi te neznanke pa morajo vsi naključni trenutki biti opisani, izrisani v smeri realizacije. Ko se realizacija podobe funkcionalno spremeni v slikarstvo ali grafizem, tedaj so polimorfne enote podrejene minimalni kompoziciji. Nadrealnost je tako kompozicija iz fikcije je ustvaritev, realizacija podzavestnih tokov na funkcionalni način. Ta način, ki je ločen od prostora in časa zavesti, ki je torej naključen, je kreativna funkcija, pomeni le eksperiment. Predmet zavesti (v našem primeru nadrealnost) se je spremenil v vizualni tehnicizem. Jezik govori jeziku, misel je alogična. Dadaizem? Da. Nadrealizem, Andre Breton, René Char, Picasso, Dalí? Da! Vendar že živimo v neki drugi že navzoči danosti s pogojnimi refleksji, avtomati in črnim humorjem, ki se je spremenil v vsakdanjo kruhoborstvo. Tu je konec sentimentalizma, oblike so odvržle sleherni ideologijo, preostalo naključje je tehnika, laboratorij, eksperiment z razumno uporabo umetniških sredstev, prvin.

ANAGRAMI ZA KLASIČNO HARMONIJO

1
STEKLI KLEIST KLESTI LISTEK
KLEIST STEKLI LISTEK KLESTI
KLESTI LISTEK KLEIST STEKLI
LISTEK KLESTI STEKLI KLEIST
2
LISTEK KLESTI KLEIST STEKLI
KLESTI LISTEK STEKLI KLEIST
STEKLI LISTEK LISTEK KLESTI
KLEIST STEKLI KLESTI LISTEK
3
KLEIST STEKLI KLESTI LISTEK
STEKLI KLEIST LISTEK KLESTI
KLESTI LISTEK STEKLI KLEIST
LISTEK KLESTI KLEIST STEKLI
4
LISTEK KLESTI STEKLI KLEIST
KLESTI LISTEK KLEIST STEKLI
KLEIST STEKLI LISTEK KLESTI
STEKLI KLEIST KLESTI LISTEK

Poezija kot fiksna kaligrafija zariše fiktivni predmet iz oblikovanja, pesem je poskus slikarstva, ki je zbrisalo »potezo roke« ali sled roke na ozadju, tekst je postal le letizem, ki ga je mogoče brati na vse strani. Intenzivnost čitljivosti je odvisna tako le od komentarja, od stika z javnostjo (recitali). Glasovi-zvoki so samo še teksture, poezija se je usmerila v transkripcijo govornice, ki skuša avtomatično »naslikati« pesem. Polifonije in afonije v poeziji so le še interpretiranje iz praznine, iz aproksimacije k neskončnemu. Konjunkcija in disjunkcija podajata relativno verjetnost z matematičnim upanjem, da bi lahko pesem postala poetična tvorba. Je lahko mar neposredna navzočnost pojmovno abstraktna? Zdi se, da poezija ni več napisana za pismene, ampak da je narisana za nepismene. Težko si je priznati nepismenost, še posebej v civilizaciji, ki s svojo najvišjo obliko pismenosti in natančnosti že meji na nepismeno reklamo. Vsebinski idiom so se razpršili v formalni praznoti. Vendar je tudi ta praznота oblikovana, sistematizirana, funkcijska; smeri evropskih literarnih tokov so se spremenile v specifično subjektivno stilizacijo, v valovanje množičnosti. Poesis je v razmerju od aparature, tehnike, empirije pisanja. Razvrstitev poetičnih oblik v vseh vrstah pisanja je temeljna, a fiktivna. »Bentham je prvi odkril raznovrstnost jezikovnih fikcij«, ki ležijo v osnovi gramatične strukture in nahajajo v jeziku široko in obvezno uporabo. Teh fikcij ni treba pripisovati niti stvarnosti, ki nas obkroža, niti ustvarjalni domišljiji lingvistov; Bentham ima prav, ko trdi, da prav v jeziku in samo v jeziku dolgujejo svojo neverjetno in sočasno neizbežno obstojanje. (R. Jakobson: Lingvistika in poetika, POEZIJA GRAMATIKE IN GRAMATIKA POEZIJE, I. Gramatični paralelizem).

Informacija s kontekstom je paralelno uravnana s poetično funkcionalnim jezikom, to je z jezikom, ki neposredno podaja mogočo verbalno-fonično selekcijo in ekspanzijo dinamične kompozicije. Poetični jezik je tako funkcionalen le tedaj, ko je zakrit s činitelji implicirane vizualnosti in fonologije. Danost poezije je zdaj kombinirana v več smereh:
Simbolična (intuitivna)
Realistična (preslikovanje, mimesis)
Naturalistična (podrobno opisna, izrisna, mitična)
Ekspressionistična (izrazna, absolutna, fiktivna)
Soc-realistična (parole, politični kult)
Intimistična (polabstrakcije + konkretne podobe)
Nadrealistična (avtomatično pisanje, naključje zapisa)
Eksistencialna (utemeljena s filozofijo eksistence, fenomenologije)
Reistična (op-art, sarkazmi brez subjekta, opisi predmetov + stanj)
Abstraktno ekspresivna (konkretna, vizualna, letrična, fonična)
Futuristična (identifikacija celote in šifre, mehanično eksperimentalna)
Impresivna (zlogi, semantična komunikativnost, naslovna, ciklična)
Neo-dadaistična (multidimenzionalnost, taktilnost, objektivni akti, semantična tendenca).

Vse omenjene smeri pogosto svojevrstne strukture, od zgodovinskega razvoja jezika glede na stil, elokvenco ali »podobo« (torej glede na tradicijo) do energetizma, spacializma, muzikalno-kombinatoričnih konstrukcij in razmejitve tišine. Če je tradicionalna poezija univerzalna in odbojna, tedaj je kot njeno nasprotje vsaka bodoča poezija (in vsak poesis, vsak ustvarjalni akt) skoroda neprevedljiva, enotna, enkratna. Za tradicijo namreč velja, da je že jezikovno sredstvo sočasno svoj lastni izraz, medtem ko sleherni avantgarda poudarja poskus razcepitve med »obliko« in »vsebino«. Ko se poskus uzakoni v celosti kakšne nacionalne literature, postane avtomatično tradicija, se hkrati definitivno izčrpa. Estetični temelj Kantovih kategorij kritičizma in čistega uma v razmerju subjekt-objekt še zdaleč ni presežen s prabitnostjo ustvarjalnih aktov, ki so intencionirani v dokumentarni komentar o poeziji ali umetnosti, temveč znova poudarja elementarno moč jezika skozi sporočilo proti komunikativni sredi oziroma proti mediju.

Subjekt, ki mu pripisujemo delovanje, je po besedah Edwarda Sapira »pojmovan kot začetna točka, kot vršilec delovanja« za razliko od »zaključne točke, predmeta delovanja«. »Subjekt, edina neodvisna beseda v stavku, odkriva, za kaj gre v sporočilu.« (Roman Jakobson, Lingvistika in poetika, Iskanje bitnosti jezika)

Težnost jezika

Ko ocenjujemo (zasebna, poslovna...) pisma kot literarno zvrst, se vračamo v čisto iskrenost nepopolnživga izražanja, to pa morebiti predvsem zato, ker so pisma enkratni dokument ali dokumentacija, so kaligrafija individualne determiniranosti, so navsezadnje brezčasna zgodovina, ki kaže navzven svojo vprašljivo in modalno osnovo: pisanje. Pismo je obveza in zaveza obenem, je neke vrste magnetično zblížanje intimnega in jasnega, vsakdanjega in splošnega, je implicitna kultura in razumevala zavest. Vendar pa nastopi zdaj vprašanje: so tudi leposlovne knjige po svojem bistvu pisma bralcem? Vizualno gledanje brzi po knjigi od prve do zadnje strani, to je pravzaprav edina logična relacija literature, ki jo spremlja tekstura. Tekstura pa je dovolj poudarjena šele tedaj, ko uvaša gramatična pravila v poetično tvorbo kot sebi lastno konfiguracijo, ko, skratka, temelj ustvarjanja tipografično stiska raznovrstnost enot v celost, enoto (književnost). Pojav besede se je vključil v revolucionarni

pojav zavesti o prostoru, ko se je senzibilna relacija čutenja dotaknila logične bližine in razčlenjene komunikacije. Artikulacija je zato primerljiva lokalno. Stavki nas puščajo v branju. Stavki so modulacija duševnih in miselno utemeljenih projektov. Stavki so sublimacija različnih smislov. Stavki so deciderani tisk. Stavki so avtomatično pisanje, so navzočnost molčečega glasu. Stavki so delna dejstva. Stavki so odvodni čitljivosti. Stavki so pretekle uprstoritev miselnih vrst.

Zanimivo je, da prostor ni odvisen od temelja, ampak od hitrosti gibanja, s čimer trdimo, da tudi literatura ni odvisna od teksta, ampak od hitrosti dojemljivega branja. Vsekakor so razvidne mnogotere podobne oblike med literaturami, vendar vrednosti pomenijo zmerom svojevrstno novost, svojevrstno implikacijobralne perspektive. Ker je ta perspektiva psihologizem, je obsojena na praznino in enomiselnost model branja: npr. latinca je raporejena od leve na desno v novo vrsto navzdol. Ta prazna samoumevnost pa je v bistvu kljub temu ekspresivna, je opazujoče tranzitivno pojmovanje literature. Se posebej za umetniško literaturo velja: da razstavlja svojo danost v sekundarno in interno inercijo. Tipografija določa umetniško zvrst literature (npr. simetrija in število verzov, epigrafi, paranteze...).

Prav dispozicija »vertikalnega« branja je primerjalna med stavki. »Črta« branja je konfiguracija objekta. Prostor vidnega polja ima torej svoj volumen, svojo težnost, ki ne more biti dopolnilo k igri, getično figuracijo. Literatura torej ni in ne more biti shema in linearna ilustracija kot zapis, temveč je tisk omejene grafične realizacije, je refleksija popisanih strani. Vse legende so razložene. Tekstura je odvisna od čitljivosti, zato dovoljuje takšne dispozicije razdvojenih objektov zavesti, kot se pokažejo iz uprstoritve smisla. Svoboda od pisanja je tako svoboda od stvari, do pogovora in teksta!

a) TRAGEDIJA SIJE IZ ZRAKA:

tragedija sije iz zraka / črte pa se stekajo z golo reso! črte utripajo / črte šijejo tulpike! tulpike šijejo črte! dolga topla topla topla ugasni otroško lutko! hitri / hitri / hitri jezdi po plavih počitkih / po zorečih trghi! redarji kličejo po trgu; (fotografije?) še kličejo po trgu! klatijo se iz ujetih / ujedastih juter: jutro!!! kako lepo ali široko grgrajo kraste z ličili! tako rastejo gluhe trte iz jutral kri + strti utripi! kdo / kaj / kdaj / kje / kako / zakaj / kako dolgo / koliko tisoč črtastih srajčastih porok! koliko zlatih-rdečih-rjastih ušes! koliko izdrtih očel! kateri jezik! po kelihu lezejo ose / lezejo po kelihu / grede preko srčaste zoreče trate! dolga je ta pot! letijo! dolga! tudi škrge jočejo! tudi škrge iz zlatih krill! tudi krilate škrge! slepi prihodi: tisti dolgi-kruti-slepi prihodi! zašita usta-sita! sita usta! siti strupi! kljube po rokah! roke po kljukah! zakaj!!! tulite-tulite-tulite! — kolikor se le da! kako dolgo lahko kričite-tulite s hudo trto! kje pelje še pot k tisti pletilji / k tisti široki plošč! kako ste se ujezili zaradi jutral! kako lepo ste se prekleli! po očeh teče šopek iz opijal! teče šopek iz grlal teče šopek iz ujed! lakota te zapelje proti truplu! to je to! erfurt! »ti si!« »stoj!«

b) MAJHNA DALJAVA:

bach, bach, bach, majhna daljava. mačja lava sanja. čas = naš sad. sad = naša lačna maska. šala? kaj naj sanja, žaba, hladna glava? vsa mala vaja = čas. vsa dlaka, lačna dlaka. naga, glasna falanga, aj, falanga jaha. laja, laja. bas? čaka. čaka kača. kaj sklanja? sklanja kaj? kaka vaba? val na val = čas. lačna vlada. naj nabada sad na sad. naj laja daljava. balada. ah. kaj sanja? sanja? vas = fasada. slana jablana? sanjam, jaham, maham, glasna kača. nana? jaga? baba. gama = čas, sla, čakalna vaja. čakam vas. čakam vas? vas? jaham v vas. mach. mah. mah na mah. haman? čakam na čas. čakam vas, falanga. čakam, jasa. čakam, glas. čakam, kal. las, maska, glava, glava, glava. majska hladna jama. kasna čakanja? mačka. balada klanca. bakla, dila-kava bakla dva. ančka? kaj? glad, čaj, ban, avala. maska čakanja kvaka. sanjava glava. bach. bach? bach.

Normativna tipografija izvira iz posebne figuracije, iz posebne difference razvrstitve: iz inspiracije, ki upodablja stavke v središču imenovanega sveta! Vpis je plastičen, šifre so kompleksni ideogrami, ki artikularajo jezikovno registriranje, označevanje. Med rokopisom in tiskom je močna vmesna geneza vpisa, je definitivna meja individualnosti in zgodovine. Besede so masivne.

V. a. g.

gromovito molčanje

gleдам skoz okno gospodovo
spodaj se igrajo otroci
z lobanjami svojih očetov in stricev
mimo pride on
o bog kakšen obraz
bi se hoteli igrati z mano jim reče
otrokom pa smeh zgine z belih ustnic
o bog kakšen obraz pravijo

gleдам in se ne morem načuditi
da je igra končana
molka nimam rad in nekaj v meni zavija
morda puščavski veter
in vsenaokrog je prazna tema
le neumni obraz peska vidim

Bojan Kavčič

Kobayashi Issa:

haiku

Zabica mala,
ni se me treba bati,
saj jaz sem Issa.

Vrabeček moj drobni,
brž se umakni s ceste,
konji divjajo.

Kako neskončno
dolgo sem čakal nate,
o kukavica!

Pridi no k meni,
skupaj se poigrava,
samotni vrabeček.

Prev.: S. Jug

Trije japonski pesniki so priznani mojstri haiku poezije: Matsuo Basho, Taniguchi Buson in naš današnji gost Kobayashi Issa. Haiku je sedem-najstžložna trivrstičnica, ki je v bistvu neprevedljiva, saj je ustvarjena v slikovitem jeziku daljnega vzhoda. Haiku je pesniška oblika, ki izraža neizrečeno, samo nakazano simbolično podobo. Ta poezija je cvetela v 17. in 18. stoletju, izražala pa je prepričanje, da je vsaka stvar na tem svetu samo odsev Bude, edinega in edino resničnega. Vsak najdrobnejši pojav je samo izsek najglobljega smisla, ki mu ni mo-goče priti do dna.

S. J.

Umetniški fotografiji: D. Modrinja

Vida Jan iz drugega letnika prve mariborske gimnazije že tri leta ževahno ustvarja na področju poezije, a je sadove svojega dela skopno skrivala vse do sedaj. Ugrabili smo ji dve pesmi, Pravljica in Zelela bi skozi okno.

Lučka Jesenovec iz tretjega letnika iste ustanove obiskuje praktične vaje iz likovnega pouka pod vodstvom tov. prof. Marjana Remca. Zaradi nekaterih izredno zanimivih elementov v njenih perorisbah smo se odločili objaviti kar dve: Veje in Ti in jaz.

pravljica

Šla sem na trg
in kupila ribe
in potem sem te srečala
rekel si
da je nekoč živel deklica
in da je to pravljica
potem sem rekel
da si sanjal o deklici
sami — kot sem jaz
spremil si jo domov
potem si jo poljubil
in sanj je bilo konec
rekel si še
da si dober kot kruhek
in da je kruhek tvoje ime
smejati si se
tudi jaz sem se smejala
pokadila sem cigareto
in nesla ribe domov
da se ne bi usmradile

Zelega bi skozi okno
skozi steklo po žarku sonca
tja do njegovega doma
po žarku bi posadila drevesa
in rože in travo bi posejala
potem bi se sezula
in hodila po travi po žarku
trgala rože na žarku
poljubljala drevesa na žarku
hodila bi in utrujena padla
padla do sive ulice
z belim kamenčkom na koncu
in z narisanim soncem na steni
nekoliko bolj svetlim od stene
in ko bi hotela visoko
nazaj tja na lepo
bi oblak prekril moj žarek
vem
in drevo bi mi padlo na glavo
in trava bi prekrila ulico
in rože bi popadale na moje lase
in jaz bi jokala
zelega bi da sonce ne bi več sijalo

Vida Jan

anketa o mladi misli

»Mlada misel«, glasilo I. gimnazije v Mariboru, je slavila petnajstletnico izhajanja. To je dolga doba, ki kaže na nenehen dotok novih mladih ustvarjalcev, ki delujejo v kulturni sekciji I. gimnazije. Sodelavci skušajo ustvariti z vsako številko zaokroženo celoto, tako da lahko vsak dijak najde zanj zanimivo branje. Koncept je takšen: pričnemo s prozo in poezijo in pridemo preko literarne — znanstveno — razmišljajočih sestavkov na reportaže in intervju.

Pripravljali smo drugo številko šestnajstega letnika, ko smo se člani kulturne sekcije odločili, da napravimo med dijake naše gimnazije anketo o »Mladi misli«.

Sestavili smo si v obrisih načrt. Vsakega dijaka smo želeli vprašati trije stvari:

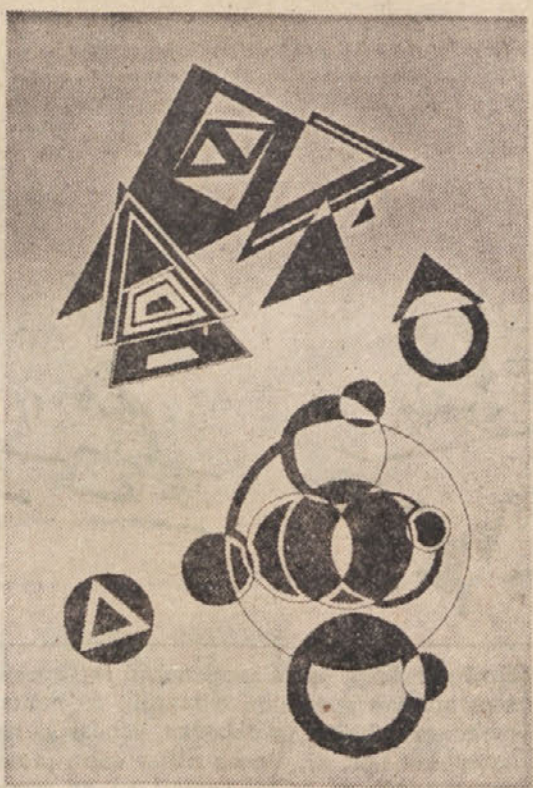
1. si bral prvo letošnje številko »Mlade misli«?
2. ti je bila všeč, imaš kakšne pripombe k prvi številki?
3. česa bi si še želel v šolskem glasilu?

Pri prijatelju sem si izposodil baterijski magnetofon in v enem izmed glavnih odmorov sem se odpravil na lov za odgovori. Na žalost so dijaki odgovorili le na eno, redko dve vprašanji ali na vsa tri. Na prvo vprašanje je precej dijakov odgovorilo, da je NE berejo. Ena izmed dijakov je NOČE brati. Ob teh odgovorih sem imel občutek izredne »sreče«, ker sem naletel na več takih, ki revije NE poznajo ali pa izjavijo: »Nisem vedel(a) zanj.«

Število zanimivih odgovorov na drugo vprašanje je bilo že manjše, kajti večina tistih, ki je revijo prebrala, je dejala: »Všeč mi je« ali »Ničesar ne pogrešam«. Neki dijak je izjavil: »Malo pretiravajo, na primer v pogovoru z mladim znanstvenikom, ko išče neki Knez 105. element...« Nekdo je menil, da sodeluje preveliko avtorjev in imajo posamezniki objavljenih preveč sestavkov (sam pa ne bi sodeloval). Dijakinja 3. letnika: »Dobra je, če... dosti prijateljic in prijateljev sodeluje v njej, ja, hm... pogrešam...« pa nič, reportaže je bila... čisto v redu je.« Dijakinja 1. d meni, da »je sedanja literarna skupina izredno ustvarjalna in so njena dela tudi zelo kvalitetna«.

Neki dijak me je prijetno presenetil, ko je kritiziral grafično opremo: »Po mojem bi bilo potrebno spremeniti naslovno stran, vendar tako, da bi ohranili neko značilnost, po kateri bi vsakdo spoznal glasilo. Tudi notranji opremitosti bi lahko posvetili več pozornosti.«

Vsem dijakom se v glavnem odmoru mudil, tako da sem dobil zelo malo odgovorov na tretje vprašanje, vendar so ti toliko obširnejši. Eden izmed dijakov, ki celo sodeluje v glasilu, je izjavil, da je »glasilo zanič«. Dijakinja, ki se je najbolj razgovorila, je naštevala svoje želje: »Pogrešam članke o mišljenju dijakov, o njihovi izvenšolski dejavnosti, hobijih, o kulturnem udejstvovanju naše šole v zabavnih prireditvah.« Glasbenik pravi, da bi bilo dobro imeti kakšen članek o glasbenikih na šoli. Drugi si ne želijo ničesar novega, ampak, da ostane glasilo na dosedanj kvaliteti. Eden izmed neresnih hoče več seksa (lahko mu predlagamo kakšno tako revijo).

Pri primerjavi odgovorov ugotovimo, da revija še ni najbolj razširjena po šoli (kar nas čudi) oz. se učenci ne zanimajo zanjo. Na splošno so z njo zadovoljni, želijo pa si tudi sestavke o svojem delu in življenju. Zanimiva je misel prvošolca Horvata, »da je v reviji premalo sodelavcev in imajo posamezniki preveč sestavkov«. Upal sem, da bo več mnenj o grafični opremitvi, pa je bila žal samo ena. Sedanj in novi sodelavci bodo poprijeli za peresa in skušali dijakom ustreči.

Maribor, 6. junija 1971

Igor Kramberger

marlena v jutru

Jutro mi vsiljuje bledico sive utrujenosti. Skoraj vsi so zapustili hišo. Sama sem v sobi, pajčevina visi nad posteljo. Moje telo je razbolelo, glava je težka in trudna; danes je pust dan. Same patetične misli mi rojijo po glavi, čustva in strasti so dobile neko novo obliko. Zdaj sem spremenjena, sebi skoraj neznana in nova.

Nenadoma je vstopila Marlena. Bila je pri svojem moškem; gotovo je njen, ko mu podari noč. Ustavi se ob vratih, vrže torbico na posteljo in zazeha. »Marlena, morala bi videti, kako čudni ljudje so bili včeraj v restavraciji. Govorili so v jeziku, ki ga nisem še nikoli slišala. Mahali so z rokami in ves čas so se poljubljali.«

Marlena mi zažene naveličani »no, in« in potem slišim samo še pršenje kapljic v kopalnici. Zdaj si umiva svoje telo, oprala bo z njega nočne naslade in dotike umazanih rok, poljube na napeti koži. Marlena, jaz sem bila vso noč sama. Nihče me ni ljubkoval po moji šepavi nogi, premetavala sem se po postelji, ti pa si se naslajala. Z vso zlobo ti zavidam.

Marlena pride iz kopalnice in si čede svoje dolge lase. Nadenem si prijazen smehljaj, da ne bi slutila mojih sovražnih misli, ki so se mi tako iznenada vgnezdile v zavest.

»Tudi ti bi morala imeti moškega, Zila. Ko se ob jutrih vračam, imaš tako steklene in mrtve oči. Takšne brezizraznosti ne prenesem. Se sama ti ga poiščem, če hočeš.« In oblaci si bluzo.

Vstanem in šepaje odidem do omare. Želim si, da bi se zdela Marleni pomembna in zanimiva. Ko bi me kaj vprašala, bi morala s pozornostjo čakati na odgovor, usta bi se ji narahlo odprla in roki bi se ji začeli nesplošno premikati po kolenih. Saj jo ljubim. Obožujem to že skoraj ovenelo tridesetletno žensko, te njene velike prsi in mišičaste noge. Ure in ure bi gledala njena močna ramena in živahne prste.

»Kaj zijaš vame? Ali nisi pri pravi?« In zajtrk? Joj, Marlena, oprost, pozabila sem. Zajtrk, seveda, gotovo si že zelo lačna. Kruh je čisto svež in maslo ima tako prijeten vonj. In že zadisi po sobi, nekaj preprosto prijaznega se vseli v prostor... Marlena na ves glas grize kruh in mlaska z jezikom, srka iz zelene skodelice in si popravlja vihrave lase, ki ji silijo v kavo. V rokah imam knjigo, da bi mislila, kako berem, v resnici pa jo opazujem. Ljubim jo in sovražim hkrati. Hvaležna sem ji, da želi stanovati z menoj, da ji lahko pripravljam zajtrke... Toda kadar ponoči odide, mi je tako tesno, kakor da bom zdaj zdaj ob pamet. Ne prenesem nočne tišine, ko se plazijo pozabljeni mrličji pod stropom in rožljajo s svojimi kostmi. Nočne ptice hočejo v sobo; okno je tesno zaprto, toda nič ne pomaga. Neke noči bodo zlomile steklo in me napadle. Neznani ljudje hodijo po hodnikih. Slišim jih, kako šepetajo, prezirajo me in mi hočejo odrezati roke. Marlena, ostani! Ne odhajaj ponoči, ko ni v sobi nobene svetilke in se pajčevina v kotu svetilka. Marlena vedno znova odide.

»Krucifiks, kje je moja modna revija?« Marlena, bodi vendar prijazna. Revija je tu in jaz sem tu, tvoja prijateljica Zila. Sploh pa je Marlena zelo neizobražena. Ne ve, da pomeni krucifiks križ. Misli si, da zelo grdo preklinja, Marlena, ti si koza, cipa, lovača... Marlena, tako te imam rada. Zakaj se bojim glasno govoriti? Lastni molk me bje v notranjosti. Ona lahko reče karkoli, po mili volji rentati in preklinja, mene pa je strah zvena lastnih besed. Molčim in čakam na njene ukaze. Tako mi minevajo dnevi. Pusto mi je. Marlena je rekla, da mi bo preskrbela moškega. Bojim se ga, toda če Marlena želi... Stisnila bom zobe. Kako mi je hudo. Ne mara, če jočem, ampak jaz ne morem več vzdržati.

»Se že spet cmeriš? Le kdo ti je kaj storil? Ali veš, da mi greš na živce? Ne prenesem tvojega smrkanja. Boš že nehala ali ne?« Priteče k meni in mi primaze klofuto. Ujamem njeno roko, se nalonim nanje in jo omočim s solzami.

»Marlena, oprost, saj sem že vesela.« Pa ni res. Roka je vedno bolj mokra. Marlena ne ve, kaj bi počela; pusti mi svojo roko, da jo po mili volji močim. V drugi roki ima zobotrebec in si čisti zobe. Kako kazi moja žalost. Ne razume me. Če bi držala roko v plešni drži, bi bilo vse veliko bolj veličastno, ona, predmetna hotnica, pa si trebi zobe. Vonj po gnolbi se širi do mojih solz. Marlena, razjezila se bom in te udarila nazaj. Tebe jezi moj jok, mene pa spravlja v gnev tvoja zobna gnoloba. Ali ti nisem že stokrat rekla, da pojdi k zobozdravniku? Ah, kaj, to ji bom pa zares očitala.

»Bilo bi prav, no, sama najbolje veš, da bi bilo res primerno, če bi šla k... k zobozdravniku.« To jo razoroži. Boji se telesnih bolečin. Nenadoma postane vsa mlahava, skrivčena in otročja.

»Zila, saj veš, da me je strah. Zobje me boljijo, to je res, toda predstavljam si sveder v mojih ustih.

Tega ne bi prinesla.« In začne govoriti o svojem trpljenju, boleznih, zdravnikih, termometrih. Samousmiljenje se ji pojavi na obrazu, uživa, kadar pripoveduje o tegobah, ki jo čakajo. Nenadoma je čisto prijazna in spodobna, skoraj kultivirana. Samo napol jo poslušam in premišljujem, kaj bi ji odgovorila, da bi se ji zdela pomembna. Kadar je ni doma, brskam po medicinskih knjigah. Povem ji nekaj izrazov in Marlena postane skoraj ponižna. »Samo ti me razumeš? Pravzaprav sem zelo osamljena in zapuščena. Veš, moški, ki se jim dajem, me ne ljubijo. Jaz, revica...« Cisto je mehka. Hvala ti, Marlena, tako ponižna mi ugajaš, ker mi dvigaš samozavest. Marlena me potrebuje. Potem vse skupaj le ni tako nesmiselno in je še vredno živeti. Marleni se začne kolcat. Odide v kopalnico, da bi spila kozarec vode. Precej časa jo čakam. Vrne se naličena. Veke si je pobarvala zeleno, usta temno vijoličasto, puder si je nanela na lica neenakomerno.

»Dovolj je bilo klepeti,« pravi. Saj, tako je z menoj. Ne privoščim mi veselja in sreče. Ogroža me. Treba bi jo bilo ubiti. Sovražim jo, sovražim jo. Odhaja.

»Marlena, ne hodi! Ostani.« Zakliče italijanski pozdrav, ki ga napačno izgovori, in že je slišati samo še korake. Odšla je. Morala bi ostati pri meni. Kadar odide, me bolna noga tako boli. Eh, kaj, rešila bom križanko. Saj se bo vrnila, vedno se vrača. Obe sva na robu vsega, zato morava biti skupaj. Morava. Ostane čakanje.

Marija Švajncer ml

Če je danes z množicami delavcev in kmetov, potem je revolucionar.

Če pa jutri ne bo z njimi, ali, še huje, če bo zatiral ljudstvo, tedaj že ne bo več revolucionar ali bo celo kontrarevolucionar.

Mao

Zato tedaj, ko ocenjujemo človeka, preverjamo, ali je lažen ali resničen... marksist. Videti je treba samo to, kakšno je njegovo stališče do širokih delavskih in kmečkih množic.

Mao

Mlada inteligenca in študentje vse deže se morajo neizogibno približati širokim množicam delavcev in kmetov, z njimi se morajo zlit v celoto!

Mao

Preučujemo marksizem, toda mnogi izmed nas uporabljajo, ko ga študirajo, metodo, ki je v nasprotju z marksizmom... kršijo... načelo... o enotnosti teorije in prakse... so si izmislili svoje načelo, ... načelo ločevanja teorije od prakse. Tako v naših šolah kakor tudi v sistemu izobraževanja, v katerem pouk ni ločen od proizvodnje, profesorji filozofije ne napeljujejo študentov, naj preučujejo logiko kitajske (!) revolucije, predavatelji ekonomskih ved ne navajajo slušateljev, naj študirajo posebnosti ekonomike na Kitajskem (!), predavatelji političnih disciplin ne napeljujejo slušateljev, naj raziskujejo taktiko kitajske (!) revolucije...

Posledica tega je, da se napake širijo in poglobljajo in da se ljudem povzroča nemajhna škoda.

Mao

Marksizem-leninizem je znanost, znanost pa je znanje, ki si ga je mogoče pridobiti samo častno, za zvižnost tu ni p... tora. Torej bodimo pošten!

Mao

V čem se kaže sektaštvo med člani partije?

Predvsem gre za separatizem. Nekateri tovariši vidijo samo svoje, osebne koristi, ne pa skupnih interesov...

Mao

Hkrati z vsemi svojimi partijskimi tovariši se bom učil od množic, kakor prej bom njihov skromen učencec — to je moja iskrena želja.

Mao

METALNA.

Tovarna za investicijsko opremo in izvajanje inženiringa, Maribor — Zagrebška 20

Telefon 32 220

Telex 033115

Telegram METALNA MARIBOR

Poštni predal 103

PROIZVODNI PROGRAM

Industrijska oprema

Mostovi

Visoke gradnje

Zerjavi in transportne naprave

Hidromehanska oprema

Cevovodi

Rezervoarji in cisterne

Hladilne naprave

Ladijski pokrovi

Stroji za zaščito rastlin

Tovarna umetnih brusov SWATY, Maribor

Proizvajamo vse vrste umetnih brusov za industrijo, obrt in široko potrošnjo na bazi keramične in bakelitne vezli. S svojimi izdelki oskrbujemo domače in tuje potrošnike.

Priporočamo svoje kvalitetne izdelke, ki jih prodajamo pod zaščitnim znakom: SWATY

»TEKOL«

podjetje za tehnično zaščito dela in izvajanje inženiringa, MARIBOR

izvršuje:

antikorozijsko zaščito vseh železnih konstrukcij in plovnih objektov, metalizacijo, plastifikacijo in hidroizolacijo. Se priporočamo.

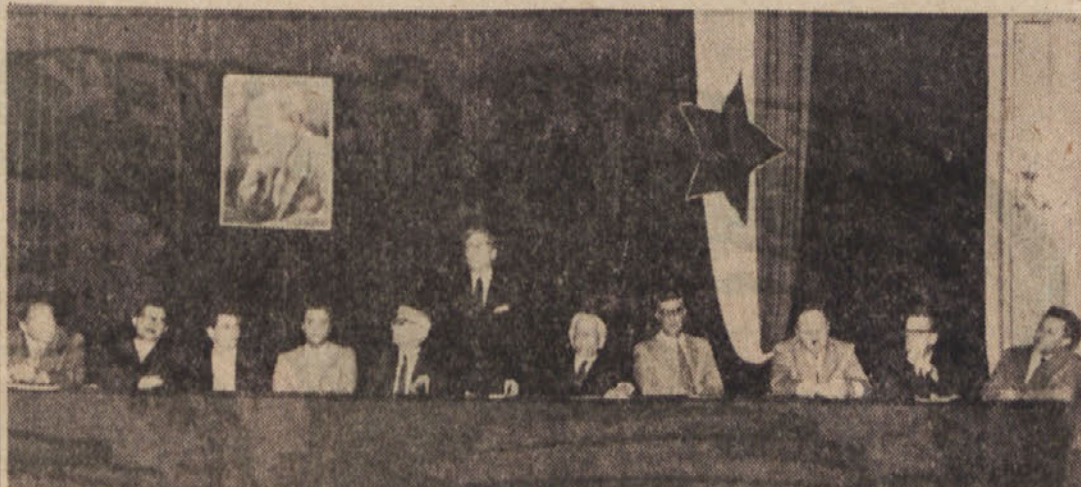
PODJETJE ZA VIŠOKE GRADNJE
STAVBAR • MARIBOR

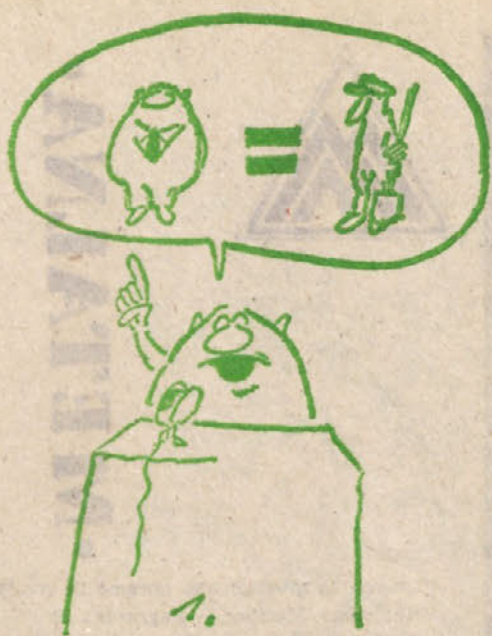
Izvajamo vse vrste gradbenih del doma in v tujini. Gradimo za trg in prevzemamo inženiring. V sklopu podjetja imamo tudi:

projektivni biro,
obrat v tujini,
obrat v organizacijo,
obrat v obrat,
obrat gradbenih polizdelkov,
železokrivski obrat.

Vsa dela izvajamo s sodobno tehnologijo, hitro, kvalitetno in po konkurenčnih cenah.
PVG »STAVBAR«
MARIBOR
Industrijska ul. 12
tel. 22-571, 22-468

Ob letošnjem Boršnikovem srečanju so se že začele priprave. Na seji so se sestali novi člani odbora Boršnikovega srečanja, dr. Josip Vidmar pa je predal »duhovno žezlo« oziroma predsedstvo dr. Bratku Kreftu. Na sliki: F. Žilek, M. Kramberger, V. A. Gajšek, M. Gorjup, B. Rudolf, B. Kreft, J. Vidmar, L. Tavčar, B. Hartman, D. Zadravec, I. Krajncič. Na seji je prebral referat o Boršnikovem srečanju in o perspektivi gledališkega življenja pri nas ravnatelj SNG Maribor Branko Gombič.

Skozi p e r i skop

Jugoslovanski festival mode Modfest, ki se je pred dnevi mudil tudi v Mariboru, so vsepovsod bučno in veselo sprejeli. Nemalo so bile tega krive manekenke, pa prijetno vzdusje, ki si ga ljudje ob toplih večerih, glasbi in pijati obetajo. Prelepo pa bi bilo, ko karavana manekenov in manekenk ne bi nosila nepotrebnega nerazumljivega (morda se komu zdi zvaneč?) naziva — Modfest. Koroški Slovenci se borijo, za izpolnjevanje določil avstrijske državne pogodbe, neofašisti pretepajo Slovence v Italiji, o porabskih Slovcih ni glasu; mi se pa še vedno ne znamo postaviti po robu nekaj bedastim domišljavcem, ki ne premorejo toliko domišljije, da bi si izmislili slovensko ime tega festivala. Slovenija vendar še ni nemška!

Cudovito nas je spreletelo, po telesu; zagomazali črvi, podgane so zavreščale, ščurki, še ometični zaradi prestanega trpljenja DDT praška, so radovedno stegnili ročice po — MARIBORSKEM DELU! Na začaranem papirju pa se pozibava Božo Podkrajšek.

Vse kaže, da se bodo mariborski nogometaši obdržali v prvi zvezni ligi. Zogobrcarji se veselijo, dva do tri tisoč Mariborčanov, ki so hodili na tekme, tudi, ostalih 115.000 prebivalcev mariborske občine pa razmišlja, kako in koliko bo znala občinska skupščina Maribor zapraviti za NK Maribor, namesto da bi financirala dejavnosti, ki — če drugega ne — zaradi množičnosti zaslužijo podporo.

Primer »Zadruga študentov in dijakov« se je baje tako zakompliciral, da so doslej odpovedali že vsi možganski trusti. Po vsej verjetnosti je sedaj edina šansa, da vso stvar razreši baje edinstven računski center na VTS.

Na tradicionalni študentski regati je bilo bore malo študentov. Kaže, da niso nič kaj dovtetni za tradicije, posebno če so te meščanskega izvora.

Delegacija, ki je (v sestavi Gerič, Janša, Milič) zastopala mariborske študente na IX. kongresu ZSJ v Novem Sadu, se je vrnila vsa zmedena. Zvezni študentski funkcionarji so s svojim smislom za reprezentanco in za zapravljanje družbenega denarja pravi mojstri. Tako se je tem trem »prekaljenim« mariborskim študentskim funkcionarjem odprl nov vidik študentskega dela, ki pa — zaenkrat — ni usklajen z dosedanjimi načeli študentske skupnosti in študentov v Mariboru.

Bogomir Mihevc (nosilec študentskega projekta reforme ljubljanske univerze) je na kongresu ZSJ v Novem Sadu jel kar lepo po slovensko »razlagati« svoja stališča o revolucioniranju univerze. Udeleženci so ga kaj kmalu prosili, naj govori v srbohrvaščini. Ne da bi posebej razmišljal, se je — kot samo po sebi umevno — obrnil k slovenski delegaciji, se ji opravičil in začel »reformisati« univerzo v srbohrvaščini.

Na tribuni Ali smo se odrekli idealom socializma sta sodelovala (z uvodnimi besedami) tudi Janez Kocjancič (pred tremi tedni še predsednik ZMJ) in Dagmar Šuster (pred kratkim še sekretar ZMS) — torej dva vodilna politična delavca iz vrst Zveze mladine. Čeprav se običajno predstavniki predsedstva občinske konference ZM Maribor ne udeležujejo študentskih shodov, smo vsaj sedaj pričakovali, da se bo kdo ojunatil in pokukal (če že zaradi drugega ne, pa zaradi obeh mladinskih funkcionarjev) na študentsko tribuno. Naša pričakovanja se tudi tokrat niso uresničila...

Tako imamo paradoksalno situacijo: predsedstvo ZMJ in predsedstvo ZSJ se sestajata, svoje predstavnike imamo v predsedstvu ZMS, v Mariboru pa hodimo drug mimo drugega.

Studentje v študentskem domu že nestrpno pričakujejo novega upravnika študentskega doma; baje se nekateri že pripravljajo na primeren sprejem.

Pri zasedbi na filozofski fakulteti so en dan sodelovali tudi »tako imenovani« samozvani »ambasadorji« mariborskih študentov. O njihovem nastopu ne vemo veliko, zato jih prosimo, da vso stvar malo obrazložijo.

Iz dobro obveščenih virov smo izvedeli, da pripravljajo študentje na PA zasedbo. Solo bodo imeli okupirano tako dolgo, dokler pristojni ne uredijo vprašanja diplom.

Slišijo se glasovi, da so nekateri nadebudni ekonomisti z VEKS izračunali, da je Katedra s tem, ko je razdelila 200 izvodov njihovim študentom (resnici na ljubo je treba povedati, da jih je nekaj res obležalo na tleh), prizadejala družbi občutno škodo. Da se ne bi mučili s preračunavanjem, jim sporočamo, da je papir za 12.000 izvodov stal 88.000 SD, kar bi zneslo po zaokroževanju druge decimalke 1400 SD. Naj še povemo, da nas reklamni plakat stane najmanj toliko, navadno pa še več.

Vili Vodopivec, napovedovalec na Slovenski popevki 71 očitno ne loči dveh pojmov — glasbena komedija in musical. Naj mu pomagamo: musical nam predstavlja neke vrste moderno opereto, ki zanjo ni nujen lahkoten oziroma komičen tekst, temveč ima pogosto tudi resno besedilo. Taka musicala sta tudi Westside Story in predvsem Hair, ki pa ju je Vili samovoljno spremenil v glasbeni komediji.

Svet združenja je na svoji zadnji seji sprejel samoupravni sporazum o merilih za delitev osebnega dohodka in dohodka, vendar so nekateri kot npr. dr. Vanek Šiftar ostro protestirali trdeč, da je bil sprejet po ne samoupravni poti in da je bil kršen osnovni demokratični princip pri sprejemanju. Temu bi lahko odločno pritegnili, saj ni bil zagotovljen niti osemndnevni rok za dostavo materiala, kočni predlog pa so člani sveta dobili šele tik pred sejo. Kršenje principov demokratičnega sprejema se tako razraža, prenaša se celo tja kamor pod nobenim pogojem ne bi smel.

soneti notesi

Ta zgodovinski čas paranojdni, v katerem smeh se v nesme spreminja, v katerem zadnja še človečnost zginja, ta čas brezbožni, mrk, lucidni,

ta vražji čas z mrtvimi bogovi, ki pamet prav slovensko nam razgrinja in jo folklorno srečno ukinja, ta čas železni, ves obdan z okovi,

ta tihotapski hip, ki nas prešinja obupno prazen kakor prid nevidni, ta čas besed, idej, kjer vsakdo strinja

naj se z refrenom, da smo vsi solidni, ta čas je domotožna le svetinja, ta čas spominja na pepel previdni!

2. Nov rod slovenski naj veselo vstane iz vikendov, vrtov, avtomobilov, naj ne boji se cestnih krokodilov, inflacija življenja nič ne stane!

Ce kdaj so množice pač zapeljane, tedaj takoj slovensko svetobolje si za kosilo purico zakolje, in si roke umito bele mane.

Potem zapleše srečno rod slovenski, namesto nog mu rabiho hodulje in vsakdo stisne se k svoji ženski,

ponoči odrčijo v zrak lasulje, začne se novi rodni ples peklenki, ko pilula vrti krivulje, žulje.

3. Tako temačno je v jeziku črnem pelo, da sem poetično se že prestrašil, da s kičem vso umetnost bi zamašil, čeprav na dnu pekla je že krdelo

bogov brezbožnih kakor v snu sedelo in brez razuma piskalo molčeče; še norec bi znorel od same sreče, tako je filozofsko tu veselo!

Razkroj, tema, nesreča vseh junakov med črkami se plazi po papirju. Idejna plast odpada od zidakov,

kot zvezdica visi v vsem vsemirju in vendar ne poplača tispčakov, ki jih predal poeta clarus je ostrju.

4. Ko gledal sem vse naše gospodarstvo, se milo mi pri srcu je storilo, ker je srce nenadoma odkrilo, da znova vrača slepo se barbarstvo,

da znova uveljavlja se sleparstvo, ki hi nič drugega kakor cedilo za vse, ki jim je davno že odbilo, a mislijo, da so edino stvarstvo. Krupjeji so metali že žetone, kot da bi s srci srečnimi se igrali; zapuščali so ladjo, ki že tone

pod težo prazno ali pod portali. In gledal sem denarške poklone, ki so barbarstvo gospodarsko vstali.

5. To, sine, ti seno neso, ti poješ, si note vse romantične pozabil? O, sen ti lirični, si vse pograbil? O, sin, te ogenj žge, ga s senom gloješ?

Soneti niso te ugonobili, to ni se še nikdar s teboj zgodilo! Sneti, o, dali so ti za krmilo, te niso še poetično ubili?!

Ne, si to kot Pegaz vse prenesel? O, nesti moral breme si turobno! Ne! To si nov Koseski Jovan Vesel!

Te niso vedno gledali hudobno? Nosite pesem, Muze, s suhih vesel! Neso ti slavo: zdaj zapoj sodobno!

6. Ko so nekoč se zbrali birokrati, lepo razpravljali so o svobodi, o proletarski razlojeni škodi, ki jim baje pravice večne krat,

so govorili o ideologiji, o anarhiji, kaj so sindikati, drdrali kot dogmatsko skriti škrti o demokratični birokraciji,

dokler jih zgrabila pač ni država za vrat oblastni in dokler razredno jim ni zakimala režimska glava.

Od tistih časov pa naprej zavedno so tiho kontrolirani uradi. Države moč umira. Nepregledno.

Nadstavba institucije velika kot pluralistično spontana družba se zdi za sebe le skupinska klika!

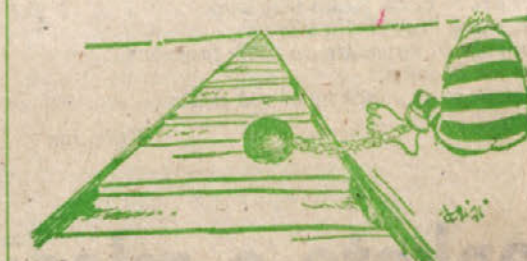
Ce intelektualcev ta okužba oprime se še z versko paradijo, tedaj zacvete monopolna služba.

8. Ko v demokratični je diktaturi polnoč podnevi sloma odbilo, ko se je neposredno stično krilo premaknilo v partijsko glasni uri,

ko so aristokrati budget žrli, so delavci ustanovili zveze, nikogar niso več prešle pretveze, totalitarni sni so se podrli.

Odpriost plebiscitov, parlamentov, je socialno smer tako uvedla, da je naselila množica vseh šmentov!

Tako iz opozicijskega sedla je prevrnilo tisoče talentov, ker jih je medla usmeritev zmedla!

7. Nosploh vzgojeni intelektualci v kompleksni družbi slavnostno sedijo in sebi se metodološko zdijo, da so umetni samoupravljalci.

Medtem pa skozi močno industrijo stereotipne množice drvijo, partikularno ideologijo zavestno kolektivno prerodijo.

SKUPNOST ŠTUDENTOV MARIBORSKIH VISOKOŠOLSKIH ZAVODOV

prosto delovno mesto

VODJE ŠTUDENTSKEGA SERVISA

Pogoj: višješolska izobrazba ali absolvent višje šole, ki je tik pred diplomo.

Kandidati naj oddajo prošnje z dokazili o izpolnjevanju pogojev do 29. 6. 1971 na Izvršni odbor študentske skupnosti MVZ Maribor, Tyrševa 23.

